

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2009. szeptember 24.*

A C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz. egyesített ügyekben,

az **Erste Group Bank AG**, korábban Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG (C-125/07. P. sz. ügy) (székhelye: Bécs [Ausztria], képviseli: F. Montag Rechtsanwalt),

a **Raiffeisen Zentralbank Österreich AG** (C-133/07. P. sz. ügy), (székhelye: Bécs, képviselik: S. Völcker és G. Terhorst Rechtsanwälte),

a **Bank Austria Creditanstalt AG** (C-135/07. P. sz. ügy) (székhelye: Bécs, képviselik: C. Zschocke és J. Beninca Rechtsanwälte),

az **Österreichische Volksbanken AG** (C-137/07. P. sz. ügy), (székhelye: Bécs, képviselik: A. Ablasser, R. Bierwagen és F. Neumayr Rechtsanwälte)

fellebbezőknek

a Bíróság alapokmányának 56. cikke alapján 2007. március 1-jén, 2-án, 5-én és 6-án benyújtott fellebbezései tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: A. Bouquet és R. Sauer, meghatalmazotti minőségben, segítők: D. Waelbroeck avocat és U. Zinsmeister Rechtsanwältin, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, J.-C. Bonichot, P. Kūris (előadó), L. Bay Larsen és C. Toader bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. március 13-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2009. március 26-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az Erste Group Bank AG, korábban Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG (a továbbiakban: Erste), a Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (a továbbiakban: RZB), a Bank Austria Creditanstalt AG (a továbbiakban: BA-CA) és az Österreichische Volksbanken AG (a továbbiakban: ÖVAG) fellebbezésében azt kéri a Bíróságtól, hogy helyezze hatályon kívül az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága T-259/02–T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság ügyben 2006. december 14-én hozott azon ítéletét (EBHT 2006., II-5169. o.; a továbbiakban: megtámadott ítélet), amellyel az Elsőfokú Bíróság elutasította az EK-Szerződés 81. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/36.571/D-1 Osztrák bankok [„Lombard Club”] ügy) 2002. június 11-én hozott 2004/138/EK bizottsági határozat (HL 2004. L 56., 1. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítésére irányuló keresetüket, másodlagosan csökkentse a velük szemben a vitatott határozat 3. cikkében kiszabott bírságok összegét, harmadlagosan pedig helyezze hatályon kívül az Elsőfokú Bíróság ítéletét és utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé.

I – Jogi háttér

A – A 17. rendelet

- 2 A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) a következőket írja elő:

„Ha a vállalkozás vagy a vállalkozások társulása a Bizottság által megszabott határidőn belül nem szolgáltatja a kért információt, vagy hiányos információt szolgáltat, a Bizottság határozattal követeli az információszoolgáltatást. A határozat megjelöli

a kért információt, megfelelő határidőt szab az információszolgáltatásra, és feltünteti a 15. cikk (1) bekezdésének b) pontjában és a 16. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott bírságokat, és a határozat Bíróság által történő felülvizsgálatának jogát.”

3 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A Bizottság határozattal 1000-tól 1 000 000 elszámolási egységig terjedő, vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át, ha a vállalkozások szándékosan vagy gondatlanságból:

a) megsértik a Szerződés [81.] cikkének (1) bekezdését vagy [82.] cikkét; vagy

b) megszegik a 8. cikk (1) bekezdése szerint fennálló valamely kötelezettséget.

A bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni.”

B – Az iránymutatás

- 4 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.) preambulumban a következőket írja elő:

„Az [...] iránymutatás által felvázolt elveknek biztosítaniuk kell, hogy a Bizottság határozatai a vállalkozások és a Bíróság előtt átláthatóak és pártatlanok legyenek, ugyanakkor fenn kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályok alapján a bírságok kiszabása tekintetében az összforgalom 10%-ának korlátain belül a Bizottságra ruházott mérlegelési jogkört. E mérlegelésnek azonban egységes és megkülönböztetéstől mentes, a versenyszabályok megsértésének büntetése terén kitűzött célokkal összhangban álló politikát kell követnie.

A bírság összegének meghatározásánál alkalmazandó új módszer – amelyik a súlyosító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszegből indul ki – a következő szabályokat követi.”

- 5 Az iránymutatás 1. pontja a bírságok összegének kiszámítása tekintetében kimondja, hogy az alapösszeg a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében foglalt kritériumok alapján, azaz a jogsértés súlyával és időtartamával összhangban kerül meghatározásra. Az iránymutatás azt is tartalmazza, hogy a jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét.

C – Az engedékenységi közlemény

- 6 A kartell ügyek esetében a pénzbírságok alóli mentességről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló, 1996. július 18-i bizottsági közleményében (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: az engedékenységi közlemény) – amelynek az Európai Bizottság versenyszabályok megsértésére irányuló bírságotlasi politikájára vonatkozó tájékoztatása címet viselő tervezetét 1995. december 19-én tették közzé (HL C 341., 13. o.) – a Bizottság meghatározza azon feltételeket, amelyek teljesülése esetén a vizsgálat során vele együttműködő vállalkozások mentesülhetnek az általuk egyébként megfizetendő bírság alól, illetve bírságcsökkentésben részesülhetnek, ahogyan ez a közlemény A. szakaszának 3. pontjából is következik.
- 7 Az engedékenységi közlemény A. szakaszának (5) bekezdése értelmében:

„A vállalkozás együttműködése csak egyike azon tényezőknak, amelyeket a Bizottság figyelembe vesz a bírság összegének megállapítása során.

[...]”

- 8 Az engedékenységi közlemény jelentős mértékű csökkentésre vonatkozó D. szakasza a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amikor a vállalkozás együttműködik anélkül, hogy a B. és C. szakaszban ismertetett feltételeket teljesítené, azon bírság 10–15% közötti mérséklésének kedvezményében részesül, amelyet az együttműködés hiánya miatt szabtak volna ki rá.

(2) Ilyen lehet többek között az az eset, amikor:

- a kifogásközlés elküldése előtt a vállalkozás olyan információkat, okiratokat vagy egyéb bizonyítékokat szolgáltat, amelyek hozzájárulnak az elkövetett jogsértés létezésének megerősítéséhez,

- a kifogásközlés kézhezvételét követően a vállalkozás tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy nem vitatja azoknak a tényeknek a valóságát, amelyekre a Bizottság vádjait alapíthatja.”

9 A közlemény eljárásra vonatkozó E. szakaszának 3. pontja többek között a következőket mondja ki:

„[A] Bizottság tisztában van azzal, hogy e közlemény jogos elvárásokat teremt, amelyekre a vállalkozások számítanak, amikor egy kartell fennállásáról tájékoztatják a Bizottságot.”

II – A jogvita előzményei és a vitatott határozat

- 10 A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság a következőképpen foglalja össze a kereset alapját képező tényállást:

„(1) [A vitatott határozattal] a Bizottság megállapította, hogy számos vállalkozás vett részt az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodásokban és összehangolt magatartásokban.

- (2) Többek között a következő nyolc bankról van szó, amelyek a [vitatott] határozat címzettjei:

– Erste [...];

– [RZB];

– [BA-CA];

– [...]

– [ÖVAG];

– [...]

- (3) A Bizottság lényegében azt rója fel a [vitatott] határozat címzettjeinek, hogy létrehozták az általa »Lombard-hálózatnak« nevezett hálózatot, azaz rendszeres, tartalmilag átfogó és szorosan egymásra épülő találkozók sorozatát (a továbbiakban: kerekasztalok), amelyek keretében rendszeres időközönként összehangolták a magatartásukat az ausztriai banki termékek és szolgáltatások piaci versenyét érintő főbb jellemzők tekintetében.

[...]

- (15) A Bizottság, miután 1997 áprilisában tudomást szerzett egy olyan iratról, amely alapján feltételezni lehetett az osztrák bankpiacon az EK 81. cikkel ellentétes megállapodások és összehangolt magatartások létét, megindította a hivatalos vizsgálati eljárást. 1997. június 30-án [a 17. rendelet] 3. cikkével összhangban a Freiheitliche Partei Österreichs politikai párt (a továbbiakban: FPÖ) panaszt tett nyolc osztrák hitelintézet ellen versenykorlátozó megállapodásokban és/vagy összehangolt magatartásban való részvétel gyanúja miatt.
- (16) 1998. június 23-án és 24-én a Bizottság több bankban, közöttük a megtámadott határozat címzettjeinek többségénél bejelentés nélküli ellenőrzéseket végzett. 1998. szeptember 21-én a Bizottság a 17. rendelet 11. cikke (2) bekezdésének megfelelően információkérést intézett számos hitelintézethez, amelyekkel szemben felmerült a megállapodásokban vagy összehangolt magatartásban való részvétel gyanúja.

- (17) Miután megkapták az információkérést, a legnagyobb érintett bankok azonnal felajánlották a Bizottságnak az »együtműködésüket« az ügy vizsgálatához, olyannyira, hogy felajánlották, hogy »önként« ismertetik a tényeket (az információkérés megválaszolása helyett), lemondva a meghallgatásról; amennyiben cserébe a Bizottság Versenypolitikai Főigazgatósága visszavonja az információkérést, és csupán »mérsékelt« pénzbírságot szab ki. A Bizottság, üdvözölve ugyan a bankok gyorsaságát, amellyel felajánlották az együtműködésüket, mindenféle megegyezést elutasított ez ügyben.
- (18) Ezek után valamennyi címzett válaszolt az információkérésre. Ezen alkalomból ugyanakkor egyesek kijelentették, hogy a feltett kérdések többségét illetően nem kötelesek a válaszadásra, valamint a válaszokat és a kapcsolódó iratokat önként, az említett együtműködés keretében megküldhetik. A Bizottság elutasította e jogi álláspontot.
- (19) Nem sokkal ezt követően, a legnagyobb érintett bankok – köztük a felperesek, [...] – 132 oldalas, »Közös beszámoló« című dokumentumot terjesztettek a Bizottság elé, amelyben részletesen leírják a kartell történeti összefüggését, majd röviden összefoglalják és értékelik a kerekasztalaik tartalmát, amint az a lefoglalt, valamint a tőlük megkért dokumentumokból is kitűnik. Emellett tizenhat iratgyűjtőt is benyújtottak, amelyek a kerekasztalok szerint csoportosított dokumentumokat, valamint a részletes tartalomjegyzékeket tartalmazták. A közös beszámolóval benyújtott iratok esetleges hozzáadott értékének megállapításához a Bizottság kérte, hogy a bankok jelezzék, hogy ezen iratok közül vannak-e olyanok, amelyek nem ismertek még a Bizottság előtt, és ha igen, melyek azok. A bankok e kérés teljesítését nem találták sem lehetségesnek, sem szükségesnek.
- (20) 1999. szeptember 13-án a Bizottság megküldte nyolc banknak az 1999. szeptember 11-én elfogadott kifogásközlést. [...] 2000. november 22-én a Bizottság kiegészítő kifogásközlést küldött a bankoknak.

(21) A Bizottság 2002. június 11-én meghozta a [vitatott] határozatot.

[...]

(22) A [vitatott] határozat 1. cikkében a Bizottság megállapította, hogy a határozat címzettjeként szereplő nyolc bank megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését azzal, hogy az árakra, a banki jutalékokra, valamint a verseny egyéb feltételeire vonatkozó megállapodásokban és összehangolt magatartásban vett részt, amelyek célja 1995. január 1-je és 1998. június 24. között a verseny korlátozása volt a banki termékek és szolgáltatások ausztriai piacán.

[...]

(24) A [vitatott] határozat 3. cikke a határozat címzettjével szemben a következő bírságokat szabta ki:

– Erste: 37,69 millió euró;

– RZB: 30,38 millió euró;

– BA-CA: 30,38 millió euró;

[...]

– ÖVAG: 7,59 millió euró;

[...].

- (25) A [vitatott] határozat kifejti, hogy Ausztriában a bankok közötti megállapodások, különösen a kamatlábakra és a jutalékokra vonatkozóak, nagy hagyományra tekintenek vissza, amelynek az 1980-as évekig részben törvényi alapja volt, amelyet legkésőbb 1994. január 1-jén hatályon kívül helyeztek, amikor az Osztrák Köztársaság csatlakozott az Európai Gazdasági Térséghez (EGT), és a [bankrendszerről szóló törvény (Bankwesensgesetz)] hatályba lépett.
- (26) A hitelintézetek azonban a létrehozott hálózat keretében továbbra is kötöttek megállapodásokat, többek között a hitel- és betétkamatlábra vonatkozóan.
- (27) A [vitatott] határozat az 5. címében kifejti, hogy a megkötött megállapodások tartalmukban igen összetettek, nagy részben intézményesítettek, szorosan összefonódóak voltak, és az osztrák terület egészét lefedték. Minden egyes banki termék külön kerekasztal tárgyát képezte, amelyen az érintett bankok második vagy harmadik vezetői szintjének illetékesei vettek részt. A gyakorlatban ezen elméleti tagolódást nem vették szigorúan figyelembe: időről-időre különböző kerekasztalokhoz tartozó kapcsolódó kérdéseket egyazon alkalommal rendeztek. Végeredményben e különböző kerekasztalok egy szerves egész részét képezték.

- (28) A legnagyobb osztrák bankok igazgatóságának képviselőiből álló (»Lombard Clubnak« nevezett) legfelső szint – augusztus kivételével – havonta egyszer ült össze. A közérdekű, a verseny szempontjából semleges kérdéseken kívül e testület tárgyalta a kamatlábak módosításáról, a reklámozás terén hozandó intézkedésekről, stb. E találkozóknak némelyikén az [...] osztrák nemzeti bank [...] képviselői is jelen voltak.
- (29) A közvetlenül ez alatti szinten az adott termékekhez kapcsolódó szakmai kerekasztalok találhatóak. A legjelentősebbek e tekintetben az aktív ügyletekkel, azaz a hitelekkel, és a passzív ügyletekkel, azaz a betétekkel foglalkozó kerekasztalok voltak, amelyek célja, mint a nevük is mutatja, a hitelek és a betétek feltételeinek (azaz kamatlábainak) rögzítése volt, és amelyek hol külön, hol együtt ülték össze. A »Lombard Club« és e kerekasztalok közötti információcsere különösen élénk volt.
- (30) A számos különböző regionális kerekasztal rendszeresen összeült valamennyi osztrák tartományban. Bizonyos tartományokban a »Lombard Club« és a szakmai kerekasztalok hierarchikus struktúráját is leképezték.
- (31) Az aktív és/vagy passzív ügyletekkel foglalkozó szövetségi kerekasztalok során a bécsi hitelintézetek képviselői találkoztak a regionális hitelintézetek képviselőivel, alapvetően azzal a szándékkal, hogy határozataikat az osztrák terület egészére kiterjesszék.
- (32) Továbbá léteztek specializált kerekasztalok, amelyek a vállalkozásokkal, illetve a »szabadfoglalkozású« magánszemélyekkel kötött ügyletekkel, a jelzáloghitellel és az építési hitellel foglalkoztak (»Minilombard«, a »nagyvállalati ügyfélkezelés kerekasztala«, a »szabadfoglalkozású ügyfelekre vonatkozó kerekasztal«, »Jelzáloghitel-páholy« és az »építési hitelintézetek passzív ügyleteivel kapcsolatos kerekasztal«).

- (33) Végül számos egyéb kerekasztal ült össze rendszeresen különböző versennyel kapcsolatos kérdések kapcsán: a treasury-vezetők kerekasztala (Treasurerrunde) a szövetségi államnak nyújtott hitelekkel és a kamatlábakkal foglalkozott, a pénzforgalmi műveletekkel kapcsolatos különböző kerekasztalok (többek között az e nevet viselő kerekasztal, a »Külföld« kerekasztal és az osztrák hitelintézetek szövetségeinek szervezeti bizottsága, az Organisationskomitee der österreichischen Kreditinstitutsverbände) az e műveletekhez kapcsolódó díjakkal és jutalékokkal, az »Exportklub« a kivitel finanszírozásával, az értékpapírokkal kapcsolatos kerekasztal (Bankenrunde Wertpapiere) pedig az e termékekre vonatkozó minimális díjakkal, jutalékokkal és kamatlábakkal foglalkozott.
- (34) E specializált kerekasztalok között található a Controlling-kerekasztal (Controllerrunde), amely a legnagyobb osztrák bankok controlling osztályainak képviselőiből állt. Ennek keretében határozták meg az egységes számítási alapokat, és dolgozták ki a közös javaslatokat a nyereség növelése céljából. Ezen keresztül a bankok megerősítették a bankközi átláthatóságot a számítás és a költségek tekintetében.
- (35) Mindezen kerekasztalok között, amelyeknek tehát az elsődleges tárgyát a hitel- és betétfeltételek, valamint a banki jutalékok feltételei képezték, rendszeres információcsere folyt. Gyakran előfordult, hogy az egyik kerekasztal keretében megkezdett tárgyalásokat elnapolták, amíg egy másik kerekasztal keretében megállapodás nem született. Végeredményben a »Lombard Club« vezető szerepéből következett, hogy vita esetén megvárták az elvi döntését.
- (36) A bécsi kerekasztalokon kötött megállapodásoknak az egész osztrák területen történő végrehajtása (illetve e megállapodásoknak való megfelelés) céljából rendszeresen továbbították az információkat a tartományi kerekasztaloknak, illetve viszont, ez utóbbiak továbbították azokat a fővárosban székelő központi kerekasztaloknak. Időről-időre a regionális kerekasztalok képviselőket küldtek a passzív és/vagy aktív műveletekkel foglalkozó szövetségi kerekasztalokra.

- (37) A Bizottság a [vitatott] határozatban megállapítja, hogy a vizsgálattal érintett időszakban (azaz 1994. január 1-je és 1998. június vége között) csak Bécsben legalább 300 találkozóra került sor, figyelmen kívül hagyva a számos regionális kerekasztalt. [...].
- (38) A Bizottság kiemeli a csúcshintézményeknek a »Lombard-hálózatban« játszott különleges szerepét a csoportjuk koordinálása és képvisellete tekintetében, azaz a takarékpénztári ágazat vonatkozásában az Erste (korábban GiroCredit), a Raiffeisen-ágazat vonatkozásában az RZB, és a népbanki ágazat vonatkozásában az ÖVAG szerepét. A Bizottság szerint e szerep közvetlenül a »Lombard-hálózat« megfelelő működését szolgálta. Egyfelől a csúcshintézmények szervezték meg az adott csoporton belül az információk cseréjét Bécs és a tartományok között; másfelől védték a csoportjuk érdekeit a kartell többi tagjával szemben. A Bizottság szerint ezért a többi résztvevő a csoportok képviselőinek tekintette őket. Ennélfogva a megállapodások nem csupán e társaságok között kötöttek, hanem e csoportok között is.”

III – Az Elsőfokú Bírósághoz benyújtott kereset és a megtámadott ítélet

- ¹¹ Az Elsőfokú Bírósághoz 2002. augusztus 30-án és szeptember 2-án benyújtott keresetleveleivel a vitatott határozattal megbírságot nyolc vállalkozás, köztük a jelen fellebbezéseket benyújtó négy vállalkozás, az Erste, az RZB, a BA-CA és az ÖVAG az EK 230. cikk alapján a határozat teljes vagy részleges megsemmisítésére, másodlagosan pedig a velük szemben kiszabott bírság megsemmisítésére vagy a bírság összegének csökkentésére irányuló keresetet nyújtott be.
- ¹² A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság elutasította az Erste, a BA-CA és az ÖVAG keresetét, és ezt a három felperest kötelezte a költségek viselésére.

- 13 Az Elsőfokú Bíróság elutasította továbbá az RZB keresetét, valamint a Bizottság viszontkeresetét, és az RZB-t kötelezte saját költségei, és a Bizottság költségei 90%-ának viselésére.

IV – A felek kérelmei

- 14 Az Erste azt kéri, hogy a Bíróság:
- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet abban a részében, amelyben elutasítja a felperes megsemmisítés iránti kérelmét;
 - helyezze hatályon kívül a vitatott határozatot abban a részében, amelyben bírságot szab ki az Erstével szemben;
 - másodlagosan, csökkentse a vele szemben a vitatott határozat 3. cikkében kiszabott bírság összegét;
 - harmadlagosan, helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé, és
 - minden esetben, a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

15 Az RZB azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet abban a részében, amelyben az elutasítja a felperes megsemmisítés iránti kérelmét;
- semmisítse meg a vitatott határozat 3. cikkének az RZB-t érintő részét;
- másodlagosan, csökkentse a vele szemben a vitatott határozat 3. cikkében kiszabott bírság összegét, és
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

16 A BA-CA azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet abban a részében, amelyben az elutasítja a felperes megsemmisítés iránti kérelmét;
- semmisítse meg a vitatott határozat BA-CA-t érintő részét;
- másodlagosan, csökkentse a vele szemben a vitatott határozat 3. cikkében kiszabott bírság összegét, és

- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

17 Az ÖVAG azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet 2. és 4. pontját;
- semmisítse meg a vitatott határozat ÖVAG-ot érintő részét;
- másodlagosan, csökkentse a vele szemben a vitatott határozat 3. cikkében kiszabott bírság összegét;
- harmadlagosan, utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé, és
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére, illetve amennyiben az ügyet visszautalja az Elsőfokú Bíróság elé, ne határozzon a költségekről.

18 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság valamennyi ügyben:

- utasítsa el a fellebbezést;

- a fellebbezőket kötelezze a költségek viselésére.

V – A megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló jogalapok

¹⁹ Az Erste négy jogalapot terjeszt elő:

- a védelemhez való jog megsértése;
- az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt érzékelhető hatás hiánya miatt;
- a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértése, mivel a GiroCreditnek a megszerzését megelőző időszakban elkövetett jogsértő magatartásáért az Erste felelősségét állapították meg;
- az említett, a bíróság kiszámítására és összegének meghatározására vonatkozó iránymutatással együttesen értelmezett cikk megsértése.

20 Az RZB négy jogalapot terjeszt elő:

- az EK 81. cikk megsértése, mivel nem nyert bizonyítást a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége;
- az iránymutatás megsértése, mivel az érintett bankok találkozóit „különösen súlyos jogsértésnek” minősítették;
- a 17. rendelet és az iránymutatás megsértése, mivel tévesen tulajdonították neki a teljes „Raiffeisen ágazat” piaci részesedését, és
- a Bizottsággal folytatott együttműködésének téves megítélése.

21 A BA-CA három jogalapot terjeszt elő:

- a bírság meghatározása keretében tett téves megállapítás, miszerint a kerekasztalok gazdasági hatásokat váltottak ki;
- az alapösszeg meghatározásánál a bírságcsökkentést alátámasztó körülmények figyelmen kívül hagyása;

- az információkérésre adott válaszok, a közös beszámoló, a kiegészítő dokumentumok önkéntes közzétele és a kifogásközlésre adott válasz formájában megvalósult együttműködésének figyelmen kívül hagyása.

22 Az ÖVAG három joglapot terjeszt elő:

- a tagállamok közötti kereskedelem akadályozásának téves megállapítása;
- a decentralizált ágazatok téves beszámítása a csoportba sorolásnál;
- enyhítő körülmények figyelmen kívül hagyása.

VI – A fellebbezésekről

23 A Bíróság elnöke a felek és a főtanácsnok meghallgatását követően 2007. október 25-i végzésével a négy ügyet a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélethozatal céljából az eljárási szabályzat 43. cikke alapján egyesítette.

24 Tekintettel arra, hogy a fellebbezők jogalapjai nagymértékben átfedik egymást, együttesen kell vizsgálni azokat.

A – Az EK 81. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított jogalapokról

1. A tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltétel értékelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított jogalapról

25 Az Erste, az RZB és az ÖVAG mindhárman előadják ezt a jogalapot, amely lényegében három részre bontható.

a) Az első részről, amelyet az annak megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy a nemzeti terület egészét lefedő kartell alkalmas arra, hogy érzékelhetően érintse a tagállamok közötti kereskedelmet

i) A felek érvei

26 Az RZB és az ÖVAG előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 181. pontjában azt állapította meg, hogy „legalábbis létezik egy erős vélelem arra vonatkozóan, hogy valamely tagállam teljes területén alkalmazott versenykorlátozó magatartás hozzájárulhat a piacok felosztásához, és befolyásolhatja a tagállamok közötti kereskedelmet”.

- 27 E tekintetben az RZB elsőként arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság leegyszerűsítve értelmezi a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltételt, amikor úgy ítéli meg, hogy a Bizottság nem köteles bizonyítani a piacfelosztó hatást.
- 28 A megtámadott ítélet 182–184. pontjában az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg a C-215/96. és C-216/96. sz., Bagnasco és társai egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-135. o.) tartalmát.
- 29 Az RZB másodszor úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság nem megfelelően értelmezi a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, amikor azt állítja, hogy önmagában az a tény, hogy a kerekasztalok az Osztrák Köztársaság egész területét lefedik, elegendő annak megállapításához, hogy a tagállamok közötti kereskedelem érintve van.
- 30 A tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására való alkalmasság ugyanis a „területi lefedettségen” kívül még legalább egy másik tényező meglétét is feltételezi, a jelen esetben a piacfelosztó hatást.
- 31 Az RZB ezenkívül kiemeli, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 181. pontjában megfordítja a bizonyítási terhet azzal, hogy a vállalkozásra terheli, holott a Bizottságnak kellene bizonyítania az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértését és a kartellnek a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására való alkalmasságát.
- 32 Az ÖVAG a maga részéről szintén nehezményezi, hogy az Elsőfokú Bíróság viszonylagossá tette a piacfelosztó hatásra vonatkozó feltétel hatályát.

- 33 Hozzáfűzi ehhez, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 166. pontjában nem vette figyelembe a múltbeli jogsértések utólagos megítélésének sajátosságait. Tévesen mellőzte a megállapodásoknak a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt konkrét hatásának vizsgálatát.
- 34 Ezenkívül az ÖVAG rámutat az Elsőfokú Bíróság által elfogadott indokolás ellentmondásosságára és elégtelenségére. A megtámadott határozat 164. pontjában az Elsőfokú Bíróság ugyanis azt állapította meg, hogy a piacfelosztó hatás nem egyértelmű jele a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolásának, miközben az ítélet 181. pontjában ezzel ellentétesen azt mondta ki, hogy szoros kapcsolat van egy kartell piacfelosztó hatása és a határokon átnyúló kereskedelem befolyásolására való alkalmassága között.
- 35 A Bizottság azt adja elő, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot.

ii) A Bíróság álláspontja

- 36 Először is emlékeztetni kell arra, hogy egyrészt a Bíróság kimondta, hogy ahhoz, hogy valamely döntés, megállapodás vagy magatartás alkalmas legyen a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, objektív jogi vagy ténybeli tényezők összessége alapján kellő valószínűséggel lehetővé kell tennie, hogy közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy lehetségesen olyan irányú hatást gyakoroljon a tagállamok közötti kereskedelmi szerkezetre, amely akadályozhatja a tagállamok között az egységes piac célkitűzéseinek megvalósítását. Mindenesetre e hatás nem lehet jelentéktelen (a C-238/05. sz., Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben 2006. november 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-11125. o.] 34. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Így a Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatást rendszerint több olyan tényező együttesen váltja ki, amelyek külön-külön nem lennének szükségszerűen meghatározóak. Meg kell vizsgálni a gazdasági és jogi hátteret annak eldöntése érdekében, hogy valamely megállapodás érzékelhető hatással van-e a tagállamok

közötti kereskedelemre (a fent hivatkozott Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben hozott ítélet 35. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 38 Másrészt a Bíróság már kimondta, hogy az a tény, hogy valamely megállapodás csak egyetlen tagállamban történő kereskedelemre irányul, még nem zárja ki azt, hogy érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. Az ilyen, valamely tagállam teljes területére kiterjedő megállapodás természeténél fogva azzal a hatással jár, hogy tartóssá teszi a nemzeti piacok szerinti részekre töredezést, akadályozva ezzel a Szerződés által célul kitűzött gazdasági keresztfefonódást (a fent hivatkozott Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben hozott ítélet 37. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Következésképpen a fellebbezők állításával ellentétben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 181. pontjában helyesen választotta okfejtése kiindulási pontjának a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó erős vélelmet, kifejtve rögtön azt is, hogy „[e] vélelem csak akkor dönthető meg, ha a megállapodás jellemzőinek és a gazdasági körülményeknek a vizsgálata az ellenkezőjét bizonyítja”.
- 40 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 182–185. pontjában le is folytatta ezt a vizsgálatot. Többek között az ítélet 183. pontjában azt állapította meg, hogy „[a] »Lombard-hálózat« keretében történő összejátszások nem csak szinte minden ausztriai hitelintézetet érintettek, hanem banki termékek és szolgáltatások igen széles körét is, többek között a betéteket és a hiteleket, és ebből következően módosíthatták a versenyfeltételeket a tagállam egész területén”. Az ítélet 185. pontjában megvizsgálta a piacfelosztó hatás lehetőségét, és azt állapította meg, hogy „[a] »Lombard-hálózat« hozzájárulhatott a piacra jutás [...] korlátainak fenntartásához, amennyiben lehetővé tette az osztrák bankpiac szerkezetének [...] a megőrzését.”
- 41 Így, miután a megtámadott ítélet 111–121. pontjában részletesen ismertette az egyes kerekasztalok célját, az Elsőfokú Bíróság – anélkül, hogy tévesen alkalmazta volna

a jogot – az ítélet 185. pontjában azt állapíthatta meg, hogy a „Lombard-hálózat” fennállása akadályozza az osztrák piacra való szabad bejutást, és ezért a kartell határokon átnyúló hatást fejthet ki.

- 42 A megtámadott ítélet 186. pontjában ezért jogosan állapította meg azt, hogy a szóban forgó megállapodásnak piacfelosztó hatása lehetett, és befolyásolhatta a tagállamok közötti kereskedelmet.
- 43 Másodszor, az RZB állításával ellentétben az Elsőfokú Bíróság nem fordította meg a bizonyítási terhet, hanem a tények értékelésére vonatkozó hatásköre gyakorlása során, vizsgálatot követően azt állapította meg, hogy a felperesek nem döntötték meg azt a vélelmet, amely szerint az átfogóan vizsgált és Ausztria egészére kiterjedő kartell alkalmas volt arra, hogy befolyásolja az államok közötti kereskedelmet.
- 44 Harmadszor, meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 181. pontjában ismertetett érvelés nem ellentétes az ítélet 164. pontjában kifejtettekkel.
- 45 A 164. pontban ugyanis az Elsőfokú Bíróság csupán a felperesek arra irányuló érvelését utasította el, hogy kizárólag a kartell piacfelosztó hatásai bizonyíthatják azt, hogy alkalmas-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.
- 46 Negyedszer, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdése nem követeli meg, hogy a hatálya alá tartozó megállapodásoknak érzékelhető hatása legyen a tagállamok közötti kereskedelemre, csak annak megállapítását írja elő, hogy azok jellegüknél fogva képesek ilyen hatást kifejteni (a fent hivatkozott Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben hozott ítélet 43. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Az ÖVAG következképpen nem állíthatja azt, hogy az Elsőfokú Bíróságnak meg kell vizsgálnia az említett kartellnek a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt tényleges hatását.

48 A fentiekre tekintettel a vizsgált jogalap első részét el kell utasítani.

b) Az arra alapított második részről, hogy az Elsőfokú Bíróság annak megállapításával, hogy a Bizottság átfogóan vizsgálhatta a kerekasztalok határokon átnyúló hatásait, valamint a releváns piac meghatározásának téves, nem elegendő és ellentmondásos vizsgálatával tévesen alkalmazta a jogot

i) A felek érvei

49 Az első kifogással az ÖVAG azt adja elő, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 168. és azt követő pontjaiban úgy ítélte meg, hogy a Bizottság átfogóan vizsgálhatta a kerekasztalok határokon átnyúló hatásait ahelyett, hogy külön-külön vizsgálta volna, hogy az egyes kerekasztalok alkalmasak-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.

50 E tekintetben a fellebbező egyrészt arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy nem vizsgálta meg külön-külön a különböző területeken működő kerekasztalok Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatásait, ezenkívül nem értékelte helyesen a Bíróságnak a fent hivatkozott Bagnasco és társai egyesített ügyekben hozott ítéletét.

51 Második kifogásával az ÖVAG bírálja az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 172. pontjában kifejtett azon érvelését, miszerint „az érintett piac meghatározásának nem ugyanaz a szerepe az EK 81. cikk alkalmazásakor, mint az EK 82. cikk alkalmazásakor”. Előadja, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a különböző kerekasztalokon

belül kötött megállapodások kereskedelemre gyakorolt hatását az érintett piacok szűkebb meghatározása alapján kellett volna értékelnie.

- 52 Az ÖVAG szerint továbbá ellentmondás található a megtámadott ítélet 174. pontja – amelyben az Elsőfokú Bíróság elismeri, hogy „a megállapodások által érintett különböző banki szolgáltatások nem helyettesíthetők egymással” – és az ítélet 175. pontja között, amelyben az Elsőfokú Bíróság kijelenti, hogy „Bizottság nem volt köteles a jelen esetben külön megvizsgálni a kerekasztalok által érintett különböző banki termékek piacait”.
- 53 A Bizottság szerint az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot.

ii) A Bíróság álláspontja

– Az arra alapított kifogásról, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az ítélkezési gyakorlatot

- 54 A megállapodások hatásainak az EK 81. cikk alapján történő értékelése megköveteli annak a konkrét keretnek a vizsgálatát, amelybe azok illeszkednek, különös tekintettel arra a gazdasági vagy jogi háttérre, amelyben az érintett vállalkozások működnek, az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegére, valamint az érintett piac működésének, illetve szerkezetének tényleges feltételeire (a fent hivatkozott Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben hozott ítélet 49. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 A megtámadott ítélet 111–126. pontjában az Elsőfokú Bíróság helyben hagyta a Bizottság azon következtetését, amely szerint „az árverseny korlátozása céljából létezett egy elvi megállapodás a kartellben részt vevő valamennyi bank között mind

a lakossági, mind a vállalati – beleértve a »nagyvállalati« – banki szolgáltatások széles körét illetően”. A kerekasztalok egységes átfogó kartellnek minősítését is megerősítette.

- 56 Mivel – ahogyan azt az Elsőfokú Bíróság is megállapította – egy tagállam pénzügyi ágazata szereplőinek nagy részét és a pénzügyi termékek és szolgáltatások széles körét érintő, átfogó kartellről van szó, az Elsőfokú Bíróság jogosan vélte úgy, hogy a szóban forgó, átfogó terven alapuló és különböző kerekasztalok keretében végrehajtott megállapodások egyetlen jogsértésnek minősülnek, amely indokoltta és szükségessé teszi annak általános vizsgálatát, hogy ez az elterjedt kartell alkalmas-e a Közösségen belüli kereskedelem befolyásolására.
- 57 A fent hivatkozott, a fellebbező által felhozott Bagnasco és társai egyesített ügyekben hozott ítélettel kapcsolatban meg kell állapítani (ahogyan ezt az Elsőfokú Bíróság is tette a megtámadott ítélet 171. pontjában), hogy ebben az ügyben a Bíróságnak nem kellett átfogóan vizsgálnia, hogy a szóban forgó két kikötés befolyásolja-e a tagállamok közötti kereskedelmet, mivel az egyik esetében a megállapodásnak nem volt célja vagy hatása a verseny korlátozása, míg a másik esetében nem befolyásolta a tagállamok közötti kereskedelmet.
- 58 Következésképpen a jelen ügyekben szereplő kartellekkel ellentétben az említett ítéletben nem merült fel az a kérdés, hogy a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltételre tekintettel szükséges-e a megállapodások átfogó vizsgálata. Ebből következően a fellebbezők a jelen ítélet 56. pontjában foglaltak megcáfolása érdekében nem hivatkozhatnak eredményesen erre az ítéletre.
- 59 Ilyen feltételek mellett el kell utasítani az ÖVAG arra irányuló érvét, miszerint az Elsőfokú Bíróságnak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltétel megítélése során külön-külön kellett volna megvizsgálnia a szóban forgó megállapodásokat.

– Arról a kifogásról, amely szerint az Elsőfokú Bíróságnak a releváns piac meghatározására vonatkozó vizsgálata téves, nem elegendő és ellentmondásos

- 60 Először is a megtámadott ítélet 172. pontjával kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság, miután emlékeztetett arra, hogy a piac meghatározásának nem ugyanaz a szerepe az EK 81. cikk alkalmazásakor, mint az EK 82. cikk alkalmazásakor, azt mondta ki, hogy az érintett piac meghatározásával kapcsolatos kifogás hatástalan, mivel a Bizottság arra a következtésre jutott, hogy a kérdéses megállapodás torzította a versenyt, és alkalmas volt a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető befolyásolására.
- 61 Az ÖVAG ezen okfejtéssel szemben felhozott kifogása hatástalan, mivel az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 172–174. pontjában megvizsgálta az általa előterjesztett kifogást, amely a Bizottságnak a Közösségen belüli kereskedelem hatásainak értékelésére vonatkozó módszerét bírálta, és semmilyen következtetést nem vont le az elemzéséből.
- 62 Másodszor, ami az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 174. pontjában foglalt indokolását illeti, amely szerint a megállapodások által érintett különböző banki szolgáltatások nem helyettesíthetők egymással, és ami az ítélet 175. pontját illeti, amelyben kijelenti, hogy a Bizottság nem volt köteles külön megvizsgálni a különböző banki termékek piacait, az ÖVAG által előterjesztett kifogást el kell utasítani, mivel az Elsőfokú Bíróság megfelelően indokolta azt, hogy a piac szűk meghatározása ésszerűtlen lenne, tekintettel arra, hogy az univerzális bankok ügyfeleinek nagy része több banki szolgáltatást kíván igénybe venni, és a kereskedelem érintettsége végeredményben lehet közvetett, és a piac is különbözhet a kartellel érintett termékek vagy szolgáltatások piacától.
- 63 A fentiekből következően az ÖVAG kifogását, amely szerint az Elsőfokú Bíróságnak a releváns piac meghatározására vonatkozó vizsgálata téves, nem elegendő és ellentmondásos, el kell utasítani és ezt követően ugyanígy a vizsgált jogalap második részét is el kell utasítani.

c) A harmadik részről, amely szerint nem bizonyították azt, hogy a kartell érzékelhetően befolyásolta a Közösségen belüli kereskedelmet

i) A felek érvei

64 Az Erste előadja, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 153–187. pontjában azt kellett volna megállapítania, hogy az EK 81. cikk nem alkalmazható, mivel a Bizottság nem bizonyította, hogy a szóban forgó kartell érzékelhetően befolyásolta a kereskedelmet. E fellebbező szerint, még ha volt is a bankok közötti megállapodásnak határon átnyúló hatása, az legfeljebb korlátozott mértékű volt.

65 A Bizottság arra hivatkozik, hogy az Erste állításai tévesek.

ii) A Bíróság álláspontja

66 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdése nem követeli meg, hogy a hatálya alá tartozó megállapodásoknak érzékelhető hatása legyen a tagállamok közötti kereskedelemre, csak annak megállapítását írja elő, hogy azok jellegüknél fogva képesek ilyen hatást kifejteni (a fent hivatkozott Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben hozott ítélet 43. pontja).

67 E tekintetben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 111–121., 179. és 183–185. pontjában rámutat arra, hogy a megállapodás szinte valamennyi osztrák hitelintézetre kiterjed, a banki termékek és szolgáltatások széles körére vonatkozik, és az osztrák terület egészét lefedi, előidézve ezzel annak veszélyét, hogy e tagállam egészében megváltoznak a kereskedelem feltételei.

68 Az Elsőfokú Bíróság ezt követően – bár kifejezetten nem állapította meg a Közösségen belüli kereskedelem érzékelhető érintettségét – ismertette azokat a szempontokat, amelyek alapján a jelen ítélet 36. pontjában meghatározott feltétel vizsgálatát sem figyelmen kívül hagyva arra lehet következtetni, hogy a kartell jellegénél fogva képes hatást gyakorolni a Közösségen belüli kereskedelemre.

69 Ebből következően a vizsgált jogalap harmadik részét el kell utasítani.

70 A fentiekből következően egészében el kell utasítani azt az érvet, miszerint az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltétel értékelése során.

2. A jogsértés miatti felelősség megállapításával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított jogalapról

a) A felek érvei

71 Az Erste szerint az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 323. és azt követő pontjaiban tévesen állapította meg azt, hogy az Erste a felelős a GiroCreditnek az Erste (korábban: Die Erste Österreichische Spar-Casse-Bank AG, a továbbiakban: EÖ) általi megszerzését megelőző időszakban elkövetett jogsértő magatartásáért, és hogy a Bizottság nem járt el jogellenesen, amikor ezt a magatartást az Erstének, mint a GiroCredit jogutódjának tulajdonította.

72 Első kifogásával az Erste először is azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság rosszul értékelt a GiroCredit és a BA csoport között fennálló gazdasági és jogi kapcsolatokat. E

tekintetben az Erste emlékeztet arra, hogy mielőtt ő 1997. május 20-án a GiroCredit tőkéje nagy részét megszerezte volna, a BA csoport volt a GiroCredit többségi tulajdonosa, amely maga is tagja volt a „Lombard Clubnak”. A BA csoport nem csak tőkéje többségi tulajdonlásával ellenőrizte a GiroCreditet, hanem a felügyelőbizottsági és az igazgatósági tagok kinevezésén keresztül és a GiroCredit felsővezetői pozícióinak a BA csoport alkalmazottaival történő betöltésével is. Következésképpen a GiroCredit magatartásáért ezen időszak tekintetében a BA-CA felelősségét kellett volna megállapítani.

73 Ezenkívül téves jogalkalmazásnak minősül az Elsőfokú Bíróság azon megállapítása, miszerint átruházását megelőzően a GiroCredit banki tevékenységének irányításáért felelős jogi személy a „GiroCredit Bank der österreichischen Sparkassen AG” volt, mivel ez utóbbi társaságot is a BA csoport ellenőrizte és irányította.

74 Második kifogásával az Erste azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 328–336. pontjában is tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság választhat, hogy a jogsértésben részt vevő leányvállalattal, vagy az azt a jogsértés idején irányító anyavállalattal szemben szab ki bírságot, még gazdasági utódlás esetén is, és következésképpen a GiroCredit magatartása miatti felelősséget a korábbi anyavállalat helyett neki tudhatja be.

75 A Bizottság szerint egyértelműen meg kell különböztetni a jogsértésben részt vevő vállalkozásért felelős jogi személy meghatározásának kérdését és azt, hogy milyen feltételek mellett tudható be az elkülönült jogi személyiséggel rendelkező leányvállalat magatartása az anyavállalatnak. A Bizottság rámutat arra, hogy nem igazságtalan ez a megközelítése, mivel az Erste maga is részt vett a kartellben.

b) A Bíróság álláspontja

- 76 Együttesen vizsgálendő két kifogásával az Erste azt támadja, hogy a vitatott határozat a GiroCredit 1997. október 1-jét – az Erste és a GiroCredit egyesülését – megelőző magatartása miatt az ő felelősségét állapították meg.
- 77 Ha egy vállalkozás megsérti a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd ebben az értelemben a C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-4125. o.] 145. pontját, és a C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-9693. o.] 78. pontját).
- 78 Azt a kérdést illetően, hogy milyen körülmények között szankcionálható mégis a jogsértést elkövető személytől eltérő jogalany a jogsértésért, először is meg kell állapítani, hogy ez az eset áll fenn abban a helyzetben, amikor a jogsértést elkövető jogalany jogilag megszűnt létezni. (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 145. pontját).
- 79 Amint azt ugyanis a Bíróság már megállapította, ha a versenyszabályokat megsértő valamely jogalany jogi vagy szervezeti változáson ment át, e változás nem feltétlenül eredményezi új, a korábbi jogalany versenyszabályokkal ellentétes magatartása miatti felelősség alól mentesülő vállalkozás létrejöttét, ha gazdasági szempontból azonos a két jogalany (lásd ebben az értelemben a 29/83. és 30/83. sz., Compagnie royale asturienne des mines és Rheinzink kontra Bizottság egyesített ügyekben 1984. március 28-án hozott ítélet [EBHT 1984., 1679. o.] 9. pontját, valamint a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 59. pontját).
- 80 Másfelől a vállalkozás versenykorlátozó magatartása akkor tudható be más vállalkozásnak, ha nem önálló módon határozta meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követte, amelyeket e másik vállalkozás szabott meg

a számára, tekintettel különösen a köztük lévő gazdasági és jogi kapcsolatokra (a Bíróság C-294/98. P. sz., Metsä-Serla és társai kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-10065. o.] 27. pontja, valamint a C-196/99. P. sz., Aristrain kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11005. o.] 96. pontja). Az a körülmény tehát, hogy egy leányvállalat elkülönült jogi személyiséggel rendelkezik, még nem elegendő annak kizárásához, hogy a magatartása miatt az anyavállalat felelősségét állapítsák meg.

81 Az Erste érvelésével azt kívánja előadni, hogy a vitatott határozatban szereplő jogsértések időpontjában a GiroCredit magatartását a tulajdonos anyavállalat – jelen esetben a BA csoport – szintjén határozták meg, és következésképpen ez utóbbi vállalat felelősségét kellett volna megállapítani a GiroCredit által ebben az időszakban elkövetett jogsértésekért. Az Erste a megtámadott ítélet 331. pontjában foglaltakat is kétségbe vonja, azaz azt, hogy az Elsőfokú Bíróság szerint a Bizottság választhat, hogy a jogsértésben részt vevő leányvállalattal vagy az azt a vitatott határozat által érintett időszakban irányító anyavállalattal szemben szab ki bírságot.

82 E tekintetben az Elsőfokú Bíróság jogosan állapította meg, hogy a Bizottság nem köteles elsődlegesen azt vizsgálni, hogy teljesülnek-e annak feltételei, hogy a jogsértés miatt a szóban forgó jogsértést elkövető vállalkozás anyavállalatának a felelősségét állapítsák meg. A Bizottság ugyanis főszabályként nem kötelezhető arra, hogy még azelőtt lefolytasson ilyen vizsgálatot, hogy tervbe vehetné, hogy a jogsértő vállalkozás ellen forduljon-e, még ha ez a vállalkozás jogalanyiségát tekintve változásokon is ment át. A jelen ítélet 77. pontjában említett személyes felelősség elve egyáltalán nem zárja ki, hogy a Bizottság először ez utóbbi szankcionálását helyezze kilátásba, és csak ezután vizsgálja meg azt, hogy a jogsértés adott esetben betudható-e az anyavállalatnak. Ezenkívül – amint erre az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 335. pontjában rámutat – ha ez másképp lenne, a Bizottság vizsgálatait jelentősen megnehezítené az, hogy minden egyes esetben, amikor a vállalkozás irányításában jogutódlás következik be, ellenőriznie kellene, hogy mennyiben tudhatók be e vállalkozás ténykedései a korábbi anyavállalatnak.

83 Végül hangsúlyozni kell, hogy az Erste, amely maga is részt vett a vitatott határozat tárgyát képező kartellben, a GiroCredit tevékenységeinek átvétele időpontjában

tisztában volt vele, hogy a GiroCredittel szemben az EK 81. cikk szerinti jogsértési eljárás indulhat, és így e társaság jogutódjaként számolnia kellett azzal, hogy ilyen eljárás következményeként bírságot szabhatnak ki rá.

84 Következésképpen az Erste által a jelen jogalap alátámasztásaként előadott második kifogást el kell utasítani.

85 Az első kifogással kapcsolatban, amely a GiroCredit és a BA csoport közötti gazdasági és jogi kapcsolat Elsőfokú Bíróság általi vizsgálatára vonatkozik, elegendő annyit megállapítani, hogy mivel a Bizottság jogszerűen szankcionálhatta az EK 81. cikk megsértését a GiroCredit leányvállalat szintjén, és ebből következően jogszerűen tudhatta be ennek a társaságnak a felelősségét az Erstének mint átvevő társaságnak, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 336. pontjában jogosan állapította meg, hogy nem szükséges megvizsgálni, hogy a GiroCredit magatartása betudható lenne-e a BA csoportnak. Ennélfogva hatástalan az Erstének a BA csoport GiroCredit felett gyakorolt tényleges ellenőrzésére vonatkozó érve.

86 A fentiekre tekintettel a jogsértés miatti felelősség megállapításával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított érvet egészében el kell utasítani.

B – A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértésére alapított jogalapokról

1. A jogsértés súlyának megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazás

87 A BA-CA, az Erste és az RZB vitatja, hogy megalapozottak lennének az Elsőfokú Bíróságnak a jogsértés súlyára vonatkozó megállapításai. Ez a jogalap lényegében hét részre bontható.

a) Az iránymutatásnak nem megfelelő értékelésre alapított, első részről

i) A felek érvei

88 Az RZB arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság ellentmond önmagának, amikor különösen a megtámadott ítélet 237. és 254. pontjában nem vizsgálja meg azt a kérdést, hogy a jogsértést az ítélet 226. pontjában kifejtett szabályok alapján „különösen súlyosnak” kell-e tekinteni.

89 A Bizottság rámutat arra, hogy bár az általa meghatározott iránymutatás őt valóban korlátozza, az Elsőfokú Bíróságot korlátlan felülvizsgálati jogkörében viszont nem korlátozza. Az ítélkezési gyakorlatból továbbá egyértelműen kitűnik, hogy az iránymutatás csupán „minimálprogramot” határoz meg, és nem sorolja fel kizárólagos jelleggel a figyelembe veendő szempontokat. Indokolt esetben akár el is lehet tőle térni.

ii) A Bíróság álláspontja

90 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a bíróságok összegének a meghatározásához figyelembe kell venni a jogsértés időtartamát és az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére (a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P.–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz. Dansk Rørintustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5425. o.] 240. pontja).

91 A jogsértések súlyát számos tényező alapján kell meghatározni – mint például az ügy sajátos körülményei, az ügy háttere, a bíróságok elrettentő hatása –, azonban nincs olyan

felsorolás, amely kimerítő vagy kötelező módon tartalmazná a mérlegelendő tényezőket (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 241. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

92 Az Elsőfokú Bíróságnak tehát azt kell felülvizsgálnia, hogyan gyakorolta a Bizottság a mérlegelési jogkörét e szempontok tekintetében.

93 Következésképpen az Elsőfokú Bíróság nem mondott ellent önmagának azzal, hogy a megtámadott ítélet 237. pontjában azt mondta ki, hogy a Bizottság átfogóan értékelhette a jogsértés súlyát az adott ügy minden releváns körülménye alapján, beleértve olyan tényezőket is, amelyek nem szerepelnek kifejezetten az iránymutatásban, illetve azzal, hogy az említett ítélet 254. pontjában azt állapította meg, hogy az ilyen fontos gazdasági ágazatot érintő horizontális árkartell nem kerülheti el, hogy „különösen súlyos” jogsértésnek minősítsék.

94 Ezért a vizsgált jogalap első részét el kell utasítani.

b) A jogsértés jellegére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, második részről

95 Ez a második rész lényegében négy kifogásra bontható.

i) A felek érvei

- 96 Először is, az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 240. pontjában azt állapította meg, hogy a jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik a jogsértések különösen súlyosnak minősítésénél, míg más kritériumok – mint a jogsértésnek a piacra gyakorolt konkrét hatása és az érintett piac földrajzi kiterjedése – kisebb súllyal esnek latba.
- 97 Másodszor, a fellebbező úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság azáltal is tévesen alkalmazta a jogot, hogy a megtámadott ítélet 249–264. pontjában olyan szempontokra alapította az értékelését, amelyek nem szerepelnek az iránymutatásban, így a banki ágazat gazdasági jelentőségére, a kartellel érintett banki termékek széles körére, és az osztrák bankok túlnyomó többségének a találkozókön való részvételére.
- 98 Harmadszor, az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe a kormány arra irányuló álláspontját, hogy a banki ágazatot megóvja a szabad piac működésétől. Ezenkívül tévesen állapította meg azt, hogy az állami hatóságoknak az EK 81. cikk hatálya alá tartozó magatartásokban történő közreműködése súlyosító körülménynek minősül a bírság kiszámításánál.
- 99 Végül negyedszer, az RZB arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet 256. pontjában az Elsőfokú Bíróság tévesen ítélte meg úgy, hogy a jogsértés valódi súlyának vizsgálatakor nem kell figyelembe venni a bírságok elrettentő hatását.
- 100 A Bizottság arra hivatkozik, hogy az RZB állításai részben elfogadhatatlanok, részben megalapozatlanok.

ii) A Bíróság álláspontja

- 101 Ami az első kifogást illeti, a megtámadott ítélet 240. pontjában tett azon megállapítással, hogy a jogsértés súlyának három értékelési szempontja nem azonos súllyal esik latba az átfogó értékelés során, és a jogsértés jellege elsődleges szerepet játszik, az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy az iránymutatásra támaszkodott, amely szerint a „különösen súlyos” jogsértések esetében olyan horizontális korlátozó-sokról van szó, mint az árkartellek és a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások.
- 102 E tekintetben többek között a megtámadott ítélet 121. pontjában az Elsőfokú Bíróság azt állapította meg, hogy az árverseny korlátozása céljából mind a lakossági, mind a vállalati – beleértve a „nagyvállalati” – banki szolgáltatások széles körét illetően létezett egy, az iránymutatásban említett korlátozás jegyeit magán viselő elvi megállapodás a kartellben részt vevő valamennyi bank között.
- 103 Az iránymutatásból továbbá az következik, hogy a jogsértés jellege elegendő lehet ahhoz, hogy a piacra gyakorolt konkrét hatásától és földrajzi kiterjedésétől függetlenül „különösen súlyosnak” minősüljön.
- 104 Végül a megtámadott ítélet 241. pontjában az Elsőfokú Bíróság jogosan állapította meg azt, hogy ez a három feltétel kölcsönösen függ egymástól.
- 105 Következésképpen a második rész első kifogását mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 106 A jelen ítélet 93. pontjában ismertetett okból a második rész második kifogását is el kell utasítani.

- 107 A harmadik kifogással kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 260. pontjában az Elsőfokú Bíróság nem állította azt, hogy az állami hatóságok közreműködése olyan súlyosító körülménynek minősült, amely a kiszabott bírság összegét a vállalkozásra nézve hátrányosan befolyásolhatta.
- 108 Következésképpen a második rész harmadik kifogását el kell utasítani.
- 109 A negyedik kifogással kapcsolatban rá kell mutatni arra, hogy annak az elemzésnek a végén, amelybe a megtámadott ítélet 256. pontja illeszkedik, az Elsőfokú Bíróság arra a következtetésre jutott az ítélet 264. pontjában, hogy a felperesek által hivatkozott körülmények nem kérdőjelezik meg a megtámadott határozatban szereplő azon megállapítás érvényességét, amely szerint a „Lombard-hálózat” megállapodásai a jellegükből adódóan különösen súlyos jogsértésnek minősülnek. Az RZB nem bizonyítja, hogy a bírságok elrettentő hatásának a jogsértés valódi súlyának vizsgálatakor történő figyelembe vétele (amennyiben ezt figyelembe kellett volna venni) mennyiben változtathatta volna meg az Elsőfokú Bíróság említett következtetését. A negyedik kifogás ezért hatástalan.
- 110 Következésképpen az említett kifogást el kell utasítani.
- 111 Ennélfogva a vizsgált jogalap második része részben elfogadhatatlan, részben pedig megalapozatlan.

c) A harmadik részről, amelyet a „jogsértés piacra gyakorolt konkrét hatásával” kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak

i) A felek érvei

- 112 Az RZB előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy megengedte a Bizottságnak, hogy a kartell egyszerű „végrehajtásából” arra következtesse, hogy a jogsértés konkrét hatást gyakorol a piacra. Ez a felfogás ellentétes az iránymutatás szövegével, és nyilvánvalóvá teszi, hogy az Elsőfokú Bíróság összetéveszti a megállapodások „végrehajtását” (ami az EK 81. cikk alkalmazásának feltétele) a „piacra gyakorolt konkrét hatás” szigorúbb kritériumával, ami a jogsértés súlyának igazolásához szükséges. A fent hivatkozott Cascades kontra Bizottság ügyben hozott ítélet ellentétes ezzel az érveléssel, és a fellebbezők által előterjesztett gazdasági szakértői vélemény szerint az alapvető termékekre vonatkozó megállapodásoknak semmilyen hatásuk nem volt a ténylegesen alkalmazott feltételekre.
- 113 A BA-CA ügy véli, hogy tévesen ítélték meg a jogsértés piacra gyakorolt konkrét hatását. A fent említett gazdasági szakértői vélemény tanúsága szerint a találkozónak nem volt ilyen hatásuk a piacra.
- 114 A BA-CA ezenkívül arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság a gazdasági szakértői vélemény vizsgálata során megsértette a bizonyításfelvétel alapelveit. Azáltal ugyanis, hogy az ilyen szakértői véleménnyel szemben azt a követelményt támasztotta, hogy „a megállapodások piacra irányuló valamennyi lehetséges hatására” vonatkoznia kell, az Elsőfokú Bíróság túllépte azt a mértéket, amely megkövetelhető az olyan gazdasági szakértői véleménytől, amelynek célja annak bizonyítása, hogy a megállapodásokat nem hajtották végre, és nincsen okozati összefüggés a banki kerekasztalok és a piaci verseny alakulása között.
- 115 A Bizottság rámutat arra, hogy a bankok által előterjesztett gazdasági szakértői vélemény csak két banki termékre vonatkozik, nem pedig a megállapodás piacra

irányuló lehetséges hatásaira. Mindenesetre a versenykorlátozásra irányuló megállapodások akár csak részleges végrehajtása is elegendő ahhoz, hogy ki lehessen zárni annak lehetőségét, hogy ez a megállapodás nem volt hatással a piacra.

ii) A Bíróság álláspontja

- 116 Meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a jogsértés súlyának megítélésekor nem csak a megállapodás végrehajtásának megállapítására szorítkozott.
- 117 A megtámadott ítélet 285. pontjában az Elsőfokú Bíróság megfelelően állapította meg, hogy az árkartell konkrét hatást gyakorolt a piacra, rámutatva arra, hogy a kartell tagjai intézkedéseket hoztak a megállapított árak ügyfelekkel történő közlésére, utasították az alkalmazottaikat, hogy azokat használják tárgyalási alapként, és felügyelték azoknak a versenytársaik és a saját értékesítési részlegük általi alkalmazását.
- 118 A megtámadott ítélet 289–294. pontjában lefolytatott vizsgálat végén az Elsőfokú Bíróság az említett ítélet 295. pontjában ezt követően – nem alkalmazva tévesen a jogot – azt állapította meg, hogy [t]ekintetbe véve a megállapodások végrehajtására a [vitatott] határozatban felhozott számos – nem vitatott – példát, azon tény, hogy bizonyos esetekben a megállapodásokat egy vagy több bank nem tartotta be, hogy a bankoknak nem sikerült a megállapított kamatlábszintet fenntartani, vagy annak jövedelmezőségét növelni, illetve hogy a bankok között bizonyos termékek tekintetében verseny volt, nem elegendő annak cáfolatához, hogy a megállapodásokat végrehajtották, és azok hatást gyakoroltak a piacra.
- 119 Ebből következően a vizsgált jogalap harmadik részét teljes egészében el kell utasítani.

d) „Az érintett piac földrajzi kiterjedésének” értékelésére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, negyedik részről

i) A felek érvei

120 Az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 308–313. pontjában nem vizsgálta azt az érvet, miszerint az Osztrák Köztársaság nyilvánvalóan és vitathatatlanul kis területe miatt a megállapított jogsértés nem minősíthető „különösen súlyosnak”. Ezenkívül az említett 308–313. pontban követett gondolatmenet ellentétes az iránymutatás szövegével és a Bizottság döntéshozatali politikájával.

121 A Bizottság vitatja az RZB állításait.

ii) A Bíróság álláspontja

122 Az RZB állításával ellentétben az Elsőfokú Bíróság nem mulasztott el állást foglalni az érintett földrajzi piac kis kiterjedésére alapított érvről. A megtámadott ítélet 308–313. pontjában ugyanis kifejezetten ismertette annak okait, hogy az Osztrák Köztársaság kis területe miért nem akadályozza annak, hogy a jogsértést „különösen súlyosnak” minősítsék.

123 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint másfelől a bíróságok összegének meghatározása terén a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel bír, amelyet nem kötnek a Bizottság korábbi értékelései (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 209–213. pontja, valamint a C-510/06. P. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. március 19-én hozott ítélet [EBHT

2009., I-1843. o.] 82. pontja). Ebből következően a fellebbező nem hivatkozhat a közösségi bíróság előtt a Bizottság döntéshozatali politikájára.

124 Végül sem az iránymutatás, sem a 17. rendelet nem tiltja azt, hogy a jogsértések vizsgálatának értékelése során a releváns földrajzi piac vizsgálata csak az egyik tagállam területére vagy részterületére vonatkozzon.

125 Ennélfogva a vizsgált jogalap negyedik részét el kell utasítani.

e) Az ötödik részről, amelyet az eljárások szelektív jellegének a jogsértés minősítésére gyakorolt hatásai megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és az indokolási kötelezettség megsértésére alapítottak

i) A felek érvei

126 Az RZB két kifogást ad elő.

127 Az első kifogást arra alapítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen utasította el azt az érvét, miszerint a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítése nem egyeztethető össze a Bizottság azon döntésével, hogy a jogsértésben részt vevő vállalkozások közül csak néhányal szemben indít eljárást.

- 128 A második kifogást arra alapítja, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette az indokolási kötelezettségét azáltal, hogy nem válaszolt azokra az érvekre, amelyek szerint a bíróságok magas szintje egyrészt ellentmond a végső soron az osztrák banki ágazat egészével szemben irányuló eljárás szimbolikus jellegének, másrészt torzítja a versenyt, mivel csupán a bankok 10%-ával szemben szabták ki bírságot.
- 129 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a fellebbező állításaival pusztán az Elsőfokú Bíróság előtt kifejtett érveket ismétli meg.

ii) A Bíróság álláspontja

- 130 Első kifogásával az RZB csupán az Elsőfokú Bíróság előtt már hivatkozott érveket ismétli meg, és nem ismerteti pontosan az Elsőfokú Bíróság által megvalósított téves jogalkalmazást.
- 131 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 225. cikk, a Bíróság alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 112. cikke 1. §-ának c) pontja szerint ugyanis a fellebbezésben pontosan meg kell jelölni a hatályon kívül helyezni kért ítélet kifogásolt részeit, valamint a kérelmet konkrétan alátámasztó jogi érveket. Az a fellebbezés, amely pusztán megismétli vagy szó szerint újra előadja az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett jogalapokat és érveket, nem tesz eleget az e rendelkezések által támasztott indokolási követelményeknek (lásd a C-499/03. P. sz., Biegi Nahrungsmittel és Commonfood kontra Bizottság ügyben 2005. március 3-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-1751. o.] 37. és 38. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 132 Az első kifogást ezért el kell utasítani.

133 A hiányos indoklásra alapított második kifogással kapcsolatban arra kell emlékeztetni, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a határozatai indoklására vonatkozó kötelezettsége nem értelmezhető úgy, hogy az Elsőfokú Bíróság köteles részletekbe menően válaszolni a fellebbező minden egyes érvére (lásd többek között a C-274/99. P. sz., Connolly kontra Bizottság ügyben 2001. március 6-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1611. o.] 121. pontját, és a C-120/06. P. és C-121/06. P. sz., FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság egyesített ügyekben 2008. szeptember 9-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-6513. o.] 91. pontját).

134 A megtámadott ítélet 315. pontjában foglalt azon megállapításával, hogy a határozat címzettjei meghatározásának kritériumaként a Bizottság jogosan vette alapul a legjelentősebb kerekasztalokon való részvételük gyakoriságát, és ez nem akadályozza a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítésének, az Elsőfokú Bíróság, amely nem volt köteles a többi, eszerint hatástalan érvet vizsgálni, eleget tett indoklási kötelezettségének.

135 Következésképpen a második kifogást el kell utasítani.

136 A vizsgált jogalap ötödik része ezért részben elfogadhatatlan, részben pedig megalapozatlan.

f) A hatodik részről, amelyet arra alapítottak, hogy elmaradt a jogsértés súlyának átfogó vizsgálata

i) A felek érvei

137 Az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem értékelte átfogóan a jogsértés súlyát, és nem vette figyelembe az iránymutatásban említett valamennyi szempontot, sem pedig olyan exogén szempontokat, mint az osztrák banki ágazat gazdasági jelentősége, az elrettentő hatás szükségességének hiánya, vagy az eljárások szelektív jellege. Előadja, hogy amennyiben az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta volna ezeket a szempontokat, azt állapította volna meg, hogy a szóban forgó jogsértés nem minősíthető „különösen súlyosnak”.

138 A Bizottság szerint nem megalapozottak ezek az állítások.

ii) A Bíróság álláspontja

139 Az RZB állításával ellentétben az Elsőfokú Bíróság nem hagyta figyelmen kívül sem az iránymutatásban kifejezetten említett kritériumok, sem pedig az iránymutatásban kifejezetten nem szereplő szempontok jelentőségét.

140 A jogsértés súlyának mérlegelésénél a Bizottságnak nemcsak az adott ügy sajátos körülményeit kell figyelembe vennie, hanem azt a háttérrel is, amelybe a jogsértés beágyazódik, és a bírság összegének meghatározása érdekében biztosítania kell fellépésének elrettentő jellegét, különösen az olyan típusú jogsértések esetében,

amelyek különösképpen veszélyeztetik a Közösség célkitűzéseinek elérését (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Archer Daniels kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 63. pontját).

- 141 A megtámadott ítéletben és különösen az ítélet 249., 250. és 254. pontjában az Elsőfokú Bíróság jogosan állapította meg többek között azt, hogy a horizontális árkartellek különösen súlyos jogsértésnek számítanak, még további versenykorlátozások – mint például a piacok felosztása – hiányában is, és az ilyen árkartell, amely olyan fontos ágazatot érint, mint a banki ágazat, amely a banki termékek széles skáláját lefedi, és amelyben a gazdasági szereplők jelentős többsége részt vett, rendszerint nem kerülheti el, hogy különösen súlyos jogsértésnek minősítsék, bármi legyen is a háttere (lásd ebben az értelemben a C-266/06. P. sz., Evonik Degussa kontra Bizottság és Tanács ügyben 2008. május 22-én hozott ítélet 104. pontját).
- 142 Az Elsőfokú Bíróság ezenkívül a fellebbezők többi érvét is megvizsgálta, többek között a megtámadott ítélet 254–264. pontjában. Az említett 264. pontban azonban arra a következtetésre jutott, hogy ezek nem kérdőjelezik meg annak a megállapításnak az érvényességét, amely szerint a „Lombard-hálózat” megállapodásai a jellegükből adódóan különösen súlyos jogsértésnek számítanak.
- 143 Az Elsőfokú Bíróság ezzel – amint erre a jelen ítélet 93. pontja is utalt – nem alkalmazta e tekintetben tévesen a jogot. Meg kell továbbá jegyezni, hogy az Elsőfokú Bíróság az általa lefolytatott vizsgálat során az RZB állításával ellentétben nem hagyta figyelmen kívül az iránymutatásban említett kritériumokat, amelyek alapján szintén különösen súlyos jogsértésnek minősülnek az olyan horizontális árkartellek, mint amilyen a jelen ügyben bizonyítást nyert.
- 144 Következésképpen a vizsgált jogalap hatodik része megalapozatlan.

g) A hetedik részről, amelyet az azzal kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy a Bizottság a fellebbezőket a jogsértések alapján különböző kategóriákba sorolta

145 E hetedik rész keretében a fellebbezők lényegében öt kifogásra hivatkoznak.

i) A felek érvei

146 Első kifogásával, amely szerint nincsen jogi alapja a személyes felelősségre, a szankciók arányosságára és az egyenlőségre vonatkozó elvek megsértésének, mivel a decentralizált ágazatok bankjainak piaci részesedését a központi intézményeknek tulajdonították, az Erste, az RZB és az ÖVAG lényegében azt az elvet vonja kétségbe, amely alapján a kategóriákba sorolás céljából az adott decentralizált ágazatok piaci részesedését nekik tulajdonították.

147 E tekintetben először is azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 356. és 373. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy vélte, hogy a Bizottság azáltal, hogy a bíróság kiszámításánál nekik számította be az említett piaci részesedéseket, nem tulajdonította nekik ez utóbbiak jogsértő magatartását, és kizárólag „saját magatartásukért” szankcionálta őket.

148 Az ilyen beszámítás valójában arra irányul, hogy a decentralizált ágazatok bankjai által elkövetett jogsértések miatti felelősséget nekik tudják be, mivel az említett ágazatok piaci helyzetét teljes egészében figyelembe vették a bíróság kiszámításánál.

- 149 Az Erste, az RZB és az ÖVAG ezért úgy ítéli meg, hogy ezt a beszámítást azon kritériumokra tekintettel kellett volna értékelni, amelyeket a Bíróság a vállalkozások csoportján belüli felelősség-megállapításra vonatkozóan állított fel, azaz a vállalkozás ellenőrzésének lehetőségére és a gazdasági egység fennállására vonatkozó kritériumokra tekintettel.
- 150 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a kategóriákba sorolás szempontjából döntő kritérium a tényleges piaci erő összehasonlítása, amely a decentralizált bankok és a csúcintézmények szilárd kapcsolatán alapul.
- 151 Másodszor, az Erste előadja, hogy a mintegy hetven osztrák takarékpénztár piaci részesedésének a csúcintézményeknek történő beszámítása sérti a 17. rendelet 15. cikkének az iránymutatás 1.A. pontjának hatodik bekezdésével összefüggésben értelmezett (2) bekezdését. E rendelkezések alapján ugyanis nem lehet egy vállalkozásnak az azonos ágazatban működő harmadik vállalkozások piaci részesedését beszámítani.
- 152 Az Erste és az RZB arra is hivatkozik, hogy az ilyen beszámítás sérti a versenyjogi jogsértések elkövetéséért viselt személyes felelősség elvét, valamint a szankciók arányosságának elvét.
- 153 Végül az RZB és az ÖVAG azt adja elő, hogy az Elsőfokú Bíróság az egyenlőség elvét is megsértette. E tekintetben az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a kategóriákba sorolás szempontjából a decentralizált ágazatok központi intézményeit azonosnak vette a nagy centralizált bankokkal. Az Elsőfokú Bíróságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy nem lett-e volna helyesebb az egyes érintett szektorok piaci részesedésének csupán egy részét beszámítani, figyelembe véve ezáltal azt a tényt, hogy a központi intézményeknek a kerekasztalokon történő részvétele csupán információk továbbítására korlátozódik, mivel a bankok nevében nem járhatnak el, és az esetleges megállapodások végrehajtására sem adhatnak utasítást.

- 154 A Bizottság emlékeztet arra, hogy a vitatott határozatban a piaci részesedések beszámítása nem a decentralizált bankok jogsértésben való tényleges részvételére vonatkozó konkrét megállapítások alapján történt, hanem kizárólag az alapján, hogy a Bizottság a csúcshintézményeket saját magatartásuk miatt szankcionálta. Hozzáfűzi, hogy a jelen ügyben egyáltalán nem számították be harmadik személyek magatartását.
- 155 Az RZB-vel kapcsolatban a Bizottság hangsúlyozza, hogy a csúcshintézményekre kiszabott bírságok a 17. rendelet 15. cikkének megfelelően nem lépik túl a vállalkozás forgalmának 10%-os felső határát.
- 156 Ez tehát nem az a helyzet, amelyben a csoport teljes forgalmát figyelembe kellett volna venni, és a decentralizált bankokat gazdasági egységnek kellett volna tekinteni.
- 157 A Bizottság végül a bírság arányosságának vizsgálatára irányuló érv elfogadhatatlanságára hivatkozik, mivel a Bíróság méltányossági okból nem helyettesítheti saját értékelésével az Elsőfokú Bíróságét.
- 158 Az Erste és az ÖVAG második kifogásával azt adja elő, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a védelemhez való jogukat azáltal, hogy a megtámadott ítélet 369. pontjában azt állapította meg, hogy a védelemhez való joguk tiszteletben tartásához elegendő volt a kifogásközlésben annak feltüntetése, hogy a takarékpénztári és a takarékszövetkezeti ágazat csúcshintézményei voltak.
- 159 Ezenkívül azt adják elő, hogy a Bizottságnak nem lett volna szabad csupán egy általános megállapítással beérnie, és tájékoztatnia kellett volna a vállalkozásokat arról, hogy milyen következményeket kíván levonni a jogsértésre vonatkozó összes ténybeli elemről, és különösen arról, hogy a decentralizált ágazatuk piaci részesedését nekik akarja beszámítani.

- 160 Harmadik kifogásával az Erste, az RZB és az ÖVAG azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem értékelte helyesen a bankcsoportokon belül betöltött szerepüket és feladataikat.
- 161 Az Erste vitatja az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 401. pontjában foglalt azon értékelését, amely szerint a kerekasztalokon a takarékpénztári ágazat „képviselete” lett volna a feladata.
- 162 Az ÖVAG rámutat arra, hogy az Elsőfokú Bíróság megállapításaival ellentétben nincsen utasítási joguk az önálló takarékszövetkezetekkel szemben, és azokkal nem alkotnak gazdasági egységet.
- 163 Az RZB arra hivatkozik, hogy – a megtámadott ítélet 405. pontjában foglalt állítással ellentétben – nem rendelkezik nagyobb szakértelemmel és több információval, mint a decentralizált ágazatába tartozó többi bank. Mindenesetre azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a decentralizált ágazatával fenntartott kapcsolataira vonatkozó megállapításai kizárják azt, hogy az ágazat piaci részesedéseit teljes egészében neki számítsák be.
- 164 Végül rámutat arra, hogy a hierarchikusan szervezett nagy bankokkal ellentétben nem képes a magánszemélyeknek kárt okozni, és jelentős saját piaci részesedés illetve az ágazat bankjainak nyereségéből való részesedés hiányában a vitatott magatartásból sem tud hasznot húzni.
- 165 Negyedik érvével az Erste azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 455. és 458. pontjában tévesen hagyta helyben a Bizottság azon értékelését, amely a GiroCredittel történt egyesülése előtti vagy utáni piaci részesedésére vonatkozott. Úgy véli, hogy alacsonyabb kategóriába kellett volna őt sorolni.

- 166 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 457. pontjában ezért tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt állapította meg, hogy az Erste az első kategóriában marad. Az Elsőfokú Bíróság az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét is megsértette azáltal, hogy a kategóriába sorolás szempontjából nem tett különbséget a 30%-os és a 17%-os piaci részesedés között.
- 167 A Bizottság arra hivatkozik, hogy az Erstét a GiroCredittel való egyesülését követően a pontos piaci részesedéstől függetlenül az első kategóriába sorolhatta. Másfelől szerinte elfogadhatatlan az az érv, miszerint a Bizottság kétszeresen vette figyelembe az EÖ piaci részesedését és magatartását, mivel az Erste valójában csak a tények újbóli megvizsgálását szeretné elérni.
- 168 Ötödik kifogásával az ÖVAG azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a tényeket, amikor a megtámadott ítélet 401. pontjában azt állapította meg, hogy a fellebbező „a legfontosabb kerekasztal-találkozókon” az önálló takarékszövetkezetek képviselőjének szerepét töltötte be. E tekintetben egyáltalán nem bizonyították az információcserét, sem pedig a decentralizált takarékszövetkezetek koordinálására és képviselőjére vonatkozó tevékenységet.
- 169 Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság tévesen hivatkozott az osztrák alkotmánybíróság 1993. június 23-i, a Bizottság által előterjesztett ítéletére annak indokolásául, hogy az ágazat bankjainak piaci részesedését az ÖVAG-nak számította be (a megtámadott ítélet 392–401. pontja). Ezzel vagy olyan ténymegállapítást tett, amely az ügyre vonatkozó dokumentumok alapján nem igaz, vagy pedig elferdítette a bizonyítékokat. Mindenesetre túllépte a rendelkezésére álló mérlegelési mozgásteret. Az ÖVAG válaszában különösen azt emeli ki, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a bizonyítékokat, és arra hivatkozik, hogy ez az elferdítés a Bíróság felülvizsgálati jogkörébe tartozik.
- 170 Végül az ÖVAG előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság – az Erste és az RZB, illetve azok adott ágazatai esetével ellentétben – nem vizsgálta meg kifejezetten az ő helyzetét.

171 A Bizottság előadja, hogy a fellebbező nem magyarázta meg a kifogást, és ezért annak elutasítását kéri. Az osztrák alkotmánybíróság ítéletére való hivatkozással kapcsolatban a Bizottság vitatja, hogy bármilyen elferdítés történt volna.

ii) A Bíróság álláspontja

172 Ami az első kifogást illeti – amint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 355–357. pontjában megállapította –, az, hogy a Bizottság a decentralizált ágazatok bankjainak piaci részesedését beszámította, nem jelenti, hogy ez utóbbiak jogsértő magatartását a csúcshintézményeknek tudta volna be.

173 Az első lépést meg kell ugyanis különböztetni a másodiktól, mivel az – amint ezt az Elsőfokú Bíróság is megállapította – annak biztosítására irányul, hogy a csúcshintézményekkel szemben kiszabott bírságok szintje megfelelően tükrözze saját jogsértő magatartásuk súlyát, a jelen esetben azt az alapvető szerepet, amelyet a különböző szerveződésekben belül a decentralizált ágazatok bankjainak képviselőiben (e bankok érdekeinek védelmét is ideértve) és az információcsere központjaiként betöltöttek; ez a szerep jelzi a decentralizált bankok magatartására gyakorolt tényleges befolyásukat.

174 E magatartás súlyának megítélése érdekében az iránymutatás 1.A. pontjának negyedik és hatodik bekezdése alapján figyelembe kell venni a vállalkozások tényleges gazdasági lehetőségét a verseny torzítására, valamint adott súlyukat, és így jogsértő magatartásuknak a versenyre gyakorolt tényleges hatását.

175 Az Elsőfokú Bíróság márpedig nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor azt állapította meg, hogy ez egyúttal megköveteli azoknak a szilárd strukturális kapcsolatoknak is a figyelembe vételét, amelyeket a csúcshintézmények a decentralizált ágazatok bankjaival

különösen képviselő és információcsere formájában tartanak fenn, mivel az említett társaságok tényleges gazdasági ereje és ezáltal versenytorzító képessége e kapcsolatoknak köszönhetően nagyobb lehet annál, mint amit a forgalmuk tükröz.

- 176 Ha a decentralizált egységek piaci részesedését nem vennék figyelembe, ez annak veszélyét idézné elő, hogy nem érvényesül a bírság elrettentő hatása, amely az iránymutatás 1.A. pontja negyedik bekezdéséből következően olyan általános követelmény, amelyet a Bizottságnak a bírságszabás során szem előtt kell tartania.
- 177 A fentiekből következően az Elsőfokú Bíróság a kategóriába sorolás megítélésekor nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 357. pontjában azt állapította meg, hogy a Bizottság a csúcshintézmények személyes magatartását vette alapul, és nem tudta be nekik az ágazatuk bankjainak jogsértő magatartását.
- 178 Következésképpen a fellebbezők nem hivatkozhatnak a személyes felelősségre, a szankciók arányosságára és az egyenlőségre vonatkozó elvek be nem tartására, valamint az iránymutatás 1.A. pontjának hatodik bekezdésére.
- 179 Ennélfogva a vizsgált jogalap hetedik részének első kifogását el kell utasítani.
- 180 A második kifogást egészében el kell utasítani.
- 181 A Bíróság ugyanis már kimondta, hogy a Bizottság teljesíti a vállalkozások meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségét, amennyiben kifejezetten jelzi a kifogásközlésében, hogy meg fogja vizsgálni: ki kell-e szabni bírságot

az érintett vállalkozásokkal szemben, és megfogalmazza azokat a fő ténybeli és jogi elemeket, amelyek bírságot vonhatnak maguk után, mint például a feltételezett jogsértés súlya és időtartama, továbbá az a tény, hogy ez utóbbit „szándékosan vagy gondatlanságból” követették-e el. A Bizottság így megadja a vállalkozásoknak a szükséges adatokat ahhoz, hogy ne csak a jogsértés megállapításával szemben, hanem a bírságkiszabás tényével szemben is megvédhessék magukat (lásd a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 428. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 182 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azt megelőzően felvilágosítást adni a kiszabandó bírság szintjére vonatkozóan, hogy a vállalkozást felhívták volna az ellene elfogadott kifogásokkal kapcsolatos észrevételei benyújtására, nem megfelelő módon előre jelezni a Bizottság határozatát (lásd a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 434. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 183 Következésképpen az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 369. pontjában jogosan állapította meg, hogy a Bizottság a jelen esetben eleget tett ezeknek a feltételeknek azzal, hogy a kifogásközlésben feltüntette, hogy az Erste, az RZB és az ÖVAG az ágazatuk csúcsintézményei voltak, és így e tájékoztatás elegendő volt e tekintetben a fellebbezők védelemhez való jogának tiszteletben tartásához.
- 184 A harmadik kifogással kapcsolatban rá kell mutatni arra, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 389–408. pontjában vizsgálta azt, hogy hogyan értékelte a Bizottság a vitatott határozatban a fellebbező társaságok központi intézményeinek szerepét.
- 185 A fellebbezők valójában csak a tényállás újbóli felülvizsgálatát kívánják elérni, amely tényállás nem alkalmas arra, hogy fellebbezés keretében kerüljön megvitatásra.

186 Ennélfogva a harmadik kifogást el kell utasítani.

187 A negyedik kifogással kapcsolatban, amellyel az Erste azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen tartotta fenn az első kategóriába sorolását, és így megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét, emlékeztetni kell arra, hogy a fellebbezés keretében a Bíróság méltányossági okból nem helyettesítheti saját értékelésével az Elsőfokú Bíróságét, amely teljes körű bírói felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokra a közösségi versenyjog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről, ugyanakkor e hatáskör gyakorlása az említett bírságok összegének megállapítása során nem járhat az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodásban vagy összehangolt magatartásban részt vevő vállalkozások közötti hátrányos megkülönböztetéssel (a C-411/04. P. sz., Salzgitter Mannesmann kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-959. o.] 68. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

188 A megtámadott ítélet 457. pontjában az Elsőfokú Bíróság a következőképpen vizsgálta meg az Erste kifogását:

„Azon kifogást illetően, amely szerint a BA[-csoport] – közel 12–13%-os – piaci részesedését hibásan számította be a [vitatott] határozat a csúcsintézménynek és a takarékpénztáraknak betudott 30%-ba, meg kell állapítani, hogy a BA[-csoport] piaci részesedésének levonása után maradó 17–18%-os piaci részesedés továbbra is indokolja az első [kategóriába] való besorolást, mivel egyértelműen közelebb van a 22%-os irányértékhez, mint a második [kategória] 11%-os irányértékéhez. Ennélfogva a Bizottság határozatának jogszerűsége feletti felülvizsgálat keretében e kifogást el kell utasítani, mivel – feltéve, hogy megalapozott – nem vonhatja kétségbe a [vitatott] határozat rendelkező részét. Egyébként az Elsőfokú Bíróság a korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva úgy találja, hogy az Erstének az első [kategóriába] történő besorolása indokolt a megfelelő összegű bírság elérése végett.”

189 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a kartell résztvevőinek különböző kategóriákba történő besorolásával kapcsolatban, amely az azonos kategóriába tartozó vállalkozások esetében azonos kiindulási összeg megállapítását eredményezte, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 424. pontjában a következőket mondta ki:

„A jelen esetben a Bizottság nem állapított meg pontos küszöbértéket az öt – általa meghatározott – [kategória] tekintetében, hanem az ellenkérelmeiben olyan »irányértékeket« adott meg, amelyek körül az azonos [kategóriába] sorolt vállalkozások piaci részesedései elhelyezkednek. Az ezen irányértékek közötti eltérések következetesek és objektíve indokoltak az első négy [kategória] tekintetében. A másodiktól a negyedik [kategóriáig] az irányérték minden esetben a felsőbb [kategória] irányértékének a fele, és ugyanez a helyzet a megfelelő kiindulási összegek tekintetében.”

190 Az ügy irataiból kitűnik, hogy a jelen ügyben a kategóriákat az egyes társaságok piaci részesedése alapján állapították meg, és az irányértékeket körülbelül 22%-ban, körülbelül 11%-ban, körülbelül 5,5%-ban, körülbelül 2,75%-ban, és az utolsó kategória tekintetében kevesebb mint 1%-ban határozták meg.

191 Következésképpen az Elsőfokú Bíróság jogosan állapította meg, hogy függetlenül attól, hogy ténylegesen mekkora az Erste piaci részesedése (17–18%-os vagy 30%-os), a 22%-os irányértékhez van közel, és ez alapján a vállalkozást az első kategóriába kell sorolni.

192 Másfelől a kartellben részt vevő vállalkozásokkal szemben kiszabható bírság összegére vonatkozó iránymutatás nem tartalmaz az említett bírságokra irányuló aritmetikai számítási módszert (lásd a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 266. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

193 Ebből következően az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy teljes körű bírói felülvizsgálati jogkörében az Erstét az első kategóriában hagyta.

- 194 Ennélfogva a vizsgált jogalap hetedik részének negyedik kifogását el kell utasítani.
- 195 Az ötödik kifogással kapcsolatban először is el kell utasítani az ÖVAG azon érvét, miszerint az Elsőfokú Bíróság nem vizsgálta meg a helyzetét.
- 196 A megtámadott ítélet 389–408. pontjában az Elsőfokú Bíróság ugyanis átfogóan megvizsgálta a csúcsintézmények és azok decentralizált ágazata között fennálló kapcsolatokat, és többek között az ÖVAG tekintetében azt állapította meg az említett ítélet 400. pontjában, hogy az ÖVAG megerősítette, hogy az ágazata bankjainak olyan funkciókra vonatkozó szolgáltatásokat nyújtott, amelyeket ezen intézmények egyedül a kis méretük és a forrásaik hiánya miatt nem képesek betölteni.
- 197 Az osztrák alkotmánybíróság ítéletével kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 393. pontjában emlékeztetett az alkotmánybírósághoz való fordulás körülményeire, és elemezte az alkotmánybíróság által a központi intézmények szerepéről és a decentralizált bankokhoz fűződő kapcsolataikról készített leírást. Többek között rámutatott arra, hogy az alkotmánybíróság szerint az évtizedek során jogokkal és kötelezettségekkel szorosan átszőtt hálózat alakult ki, ami igaz mind az ítélete által érintett Raiffeisen-ágazatra, mind a takarékszövetkezetekre és a takarékpénztárakra.
- 198 Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a pontatlan ténymegállapításokra, a bizonyítékok elferdítésére és a mérlegelési mozgástér túllépésére vonatkozóan az ÖVAG által megfogalmazott állítások arra irányulnak, hogy megkérdőjelezzék az Elsőfokú Bíróságnak az egyik fél által előadott bizonyítékban ismertetett tényekre vonatkozó értékelését.
- 199 Azonban kizárólag az Elsőfokú Bíróság feladata annak mérlegelése, hogy a hozzá benyújtott bizonyítékoknak milyen bizonyító erőt tulajdonít, és e mérlegelés, eltekintve e bizonyítékok elferdítésétől, nem minősül a Bíróság felülvizsgálati jogkörébe tartozó

jogkérdésnek (lásd a C-113/04. P. sz., Technische Unie kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-8831. o.] 83. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 200 E tekintetben elegendő annyit megállapítani, hogy az ÖVAG nem adott elő olyan bizonyítékot, amely igazolná az általa kifejezetten állított elferdítés megtörténtét.
- 201 Ugyanez vonatkozik arra az elferdítésre, amelyet a fellebbező szerint az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 401. pontjában állítólag elkövetett.
- 202 Ebből következően a vizsgált jogalap hetedik részének ötödik kifogását teljes egészében el kell utasítani.
- 203 Következésképpen a vizsgált jogalap hetedik részét teljes egészében el kell utasítani, következésképpen a jogsértés súlyának értékelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított jogalap egészét is el kell utasítani.

2. Az enyhítő körülmények fennállásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra, indokolási kötelezettség megsértésére és bizonyítékok elferdítésére vonatkozó jogalapról

- 204 Ez a jogalap lényegében három részre osztható.

a) Az ÖVAG passzív magatartásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra, elferdítésre és ellentmondásos indokokra alapított, első részről

i) A felek érvei

205 Az ÖVAG a megtámadott ítéletet abban a részében bírálja, amelyben az teljes egészében elutasítja az enyhítő körülmények figyelmen kívül hagyására vonatkozó kifogásokat.

206 Első kifogásával az ÖVAG azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság beérte azzal, hogy csupán az iránymutatás szövegét idézte, és nem vizsgálta az ügy körülményeit, és különösen a „Lombard Clubban” betöltött szerepét.

207 Második kifogásával az ÖVAG úgy ítéli meg, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot a megtámadott ítélet 483. pontjában, amikor értékelését a bankok kerekasztalokon való részvételére vonatkozó – a bankok kategóriákba sorolásánál is alkalmazott – kritériumra alapította. Az Elsőfokú Bíróság ezáltal összekapcsolta a bankok piaci erejük szerinti kategóriákba sorolásának kérdésével azzal a kérdéssel, hogy helyt lehet-e adni enyhítő körülménynek. A fellebbező szerint az enyhítő körülmények elismerése nem függhet attól, hogy egy vállalkozás „szórványos jelleggel” vett-e részt a találkozókon. Az iránymutatás ugyanis differenciált értékelésre kötelezi a Bizottságot, nem pedig kétesélyes „mindent vagy semmit” megközelítésre.

208 Harmadik kifogásával az ÖVAG azoknak a bizonyítékoknak az elferdítésére hivatkozik, amelyeket az Elsőfokú Bíróság az ÖVAG kartellben való részvételére vonatkozó iratokban szereplő tények és előadás tekintetében alapul vett. Sohasem állította ugyanis azt, hogy távol tartotta magát a kartelltől, viszont mindig is hangsúlyozta, hogy csupán szerény szerepet játszott benne (a megtámadott ítélet 484. pontja).

- 209 Indokolásbeli ellentmondásra alapított, negyedik kifogásával az ÖVAG előadja, hogy a megtámadott ítélet 485. és 486. pontjában foglalt elemzés ellentmondásos, mivel „nagybanknak” és „egy ágazat képviselőjének” minősíti, holott a Bizottság nem folytatott nála helyszíni vizsgálatot, a felperes nem volt benne a „bankok szűk körében”, és csupán néhány találkozón vett részt.
- 210 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy ezek a kifogások már csak amiatt sem relevánsak, mivel a Bíróság nem helyettesítheti méltányossági okból saját értékelésével az Elsőfokú Bíróságét.

ii) A Bíróság álláspontja

- 211 Az Elsőfokú Bíróság azáltal, hogy a megtámadott ítélet 482. és 486. pontjában egyrészt a vállalkozások kartellben betöltött passzív szerepére utaló körülményekre, másrészt a vállalkozások egy vagy több találkozón való részvételére vonatkozó ítélkezési gyakorlatra hivatkozott, és a megtámadott ítélet 483–485. és 487–489. pontjában azt vizsgálta, hogyan vette figyelembe a Bizottság az egyes vállalkozások magatartását, nem pusztán az iránymutatás szövegét ismételte meg, hanem ellenkezőleg, részletesen megvizsgálta az ÖVAG által hivatkozott elemeket.
- 212 Következésképpen ezen első rész első kifogását el kell utasítani.
- 213 Az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 483. pontjában állítólag elkövetett téves jogalkalmazással kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy az adott vállalkozás jogsértés miatti felelősségét akkor állapítják meg helyesen, ha bizonyított, hogy részt vett e találkozón, és ismeri azok tárgyát, még akkor is, ha ezt követően nem hajtotta végre az ott elfogadott intézkedések valamelyikét (lásd a C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P.

és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-8375. o.] 509. pontját).

- 214 Az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy a megtámadott ítélet 483. pontjában azt állapította meg, hogy a Bizottság a legjelentősebb kerekasztalokon való részvételük gyakorisága alapján választotta ki a megtámadott határozat címzettjeit.
- 215 Az ÖVAG állításával ellentétben az említett kritérium a bankok kategóriákba sorolásánál alkalmazott kritériumtól is különbözik. Ez utóbbi esetben ugyanis az iránymutatás 1.A. pontjának hatodik bekezdésében említett, a bankok gazdasági erejére vonatkozó kritérium szolgált alapul.
- 216 Az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy a megtámadott ítélet 487. pontjában azt mondta ki, hogy a Bizottság a bankok között a kerekasztalokon játszott szerepük alapján tett különbségtételt „már a bankok különböző kategóriákba sorolásánál figyelembe vette”. E megállapítást megelőzően ugyanis átfogóan megvizsgálta azokat a bankokat, amelyek a kerekasztalokon a legjelentősebb szerepet játszották, valamint a bankok piaci szerepét, és azt állapította meg, hogy ugyanazokról a bankokról van szó.
- 217 Ennélfogva a vizsgált jogalap első részének második kifogását el kell utasítani.
- 218 A harmadik kifogással kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a fellebbező nem ad elő semmi olyat, amely alkalmas lenne annak bizonyítására, hogy a bizonyítékokat elferdítették.

- 219 Ennélfogva a vizsgált jogalap első részének e harmadik kifogását el kell utasítani.
- 220 A negyedik kifogással kapcsolatban meg kell állapítani – ahogyan arra a Bizottság is hivatkozott –, hogy a fellebbező állításait az enyhítő körülmények figyelembe vételére vonatkozóan első ízben a fellebbezési eljárás keretében adja elő.
- 221 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint viszont ha valamely félnek megengednék, hogy először a Bíróság előtt hozzon fel olyan jogalapot, amelyet az Elsőfokú Bíróságnál nem terjesztett elő, az azt jelentené, hogy az Elsőfokú Bíróság által eldöntött jogvitán túlterjedő jogvitával fordulhatna a Bírósághoz, amelynek hatásköre a fellebbezési eljárásban korlátozott. A fellebbezési eljárás keretében a Bíróság hatásköre az első fok bírái előtt megvitatott jogalapokról hozott jogi döntés megítélésére korlátozódik (lásd többek között a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 165. pontját).
- 222 Ezek az állítások ezért a fellebbezési szakban elfogadhatatlanok.
- 223 Ennélfogva a vizsgált jogalap első részét teljes egészében el kell utasítani.

b) A hatóságoknak a banki kerekasztalokon való részvételére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, második részről

i) A felek érvei

224 A BA-CA előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 505. pontjában a hatóságok részvételét nem vette enyhítő körülményként figyelembe.

225 A Bizottság döntéshozatali gyakorlatából és a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következően ugyanis az a tény, hogy a nemzeti jogalkotó vagy a hatóságok megtűrnek egy magatartást, enyhítő körülménynek minősül, és ezért az érintett vállalkozások méretétől függetlenül indokolja a bírság csökkentését.

226 A BA-CA különösen azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 505. pontjában azt állapította meg, hogy jogsértés hatóságok általi megtűrése nem vehető figyelembe, „különös tekintettel azokra az eszközökre, amelyek a pontos és megfelelő jogi tájékoztatás megszerzésére a bankok rendelkezésére álltak”. Ez a feltétel egyrészt nem egyeztethető össze a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, különösen a C-198/01. sz. CIF-ügyben 2003. szeptember 9-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-8055. o.] 57. pontjával. Másrészt az ilyen feltétel a társaság céljától függően bizonyos vállalkozások hátrányos megkülönböztetését eredményezi.

227 A Bizottság elsődlegesen úgy ítéli meg, hogy ezek az állítások elfogadhatatlanok, mivel az Elsőfokú Bíróság előtt már ismertetett tények megismétlését tartalmazzák. Másodlagosan úgy véli, hogy az említett állítások megalapozatlanok.

ii) A Bíróság álláspontja

228 A megtámadott ítélet 505. pontjában az Elsőfokú Bíróság a következőket fejt ki:

„Az egyes hatóságok (az [osztrák nemzeti bank], a pénzügyminisztérium és a Wirtschaftskammer) találkozókön való részvételével kapcsolatban a felperesek által előterjesztett szempontok nem elegendők az ésszerű kétely megalapozására a kerekasztalok közösségi versenyjog szerinti jogsértő jellegét illetően. Bár bizonyos esetekben nem kizárt, hogy a nemzeti jogi háttér vagy a nemzeti hatóságok magatartása enyhítő körülménynek minősülhessen (lásd analógia útján a fenti 258. pontban hivatkozott CIF-ügyben hozott ítélet 57. pontját), a jogsértés osztrák hatóságok általi jóváhagyása, illetve megtűrése nem vehető e címen figyelembe a jelen esetben, különös tekintettel azokra az eszközökre, amelyek a pontos és megfelelő jogi tájékoztatás megszerzésére a bankok rendelkezésére álltak.”

229 Az 505. pont első mondata az Elsőfokú Bíróság olyan, tényekre vonatkozó értékelése, amelyet a fellebbezési szakban nem lehet vitatni.

230 Az 505. pont második mondatával kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot.

231 Egyrészt a BA-CA állításával ellentétben a fent hivatkozott CIF-ítéletben szereplő, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az EK 81. cikk keretében a nemzeti versenyhatóság szerepére vonatkozott abban az esetben, ha a kartell a hatásait legitimáló vagy erősítő nemzeti rendelkezés írja elő vagy támogatja. A Bíróság ezen ítélet 57. pontjában azt mondta ki, hogy „a szankció mértékének megállapítása során az érintett vállalkozás magatartása kapcsán figyelembe lehet venni a nemzeti

szabályozást mint enyhítő körülményt”. Ebből következően a CIF-ítélet egyáltalán nem vonatkozik a hatóságok kartellben való részvételére.

232 Ezenkívül – ahogyan a főtanácsnok indítványa 404. pontjában hangsúlyozza – a bankok megállapodását lehetővé tevő osztrák jogszabályt legkésőbb 1994. január 1-jén, azaz a vitatott határozatban foglalt jogsértés időszakánál egy évvel korábban – hatályon kívül helyezték.

233 Másrészt a BA-CA nem hivatkozhat az egyenlőség elvének megsértésére. A Bíróság ugyanis többször is kimondta, hogy a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlata nem szolgálhat a versenyjogi bírságok rögzítésének jogi háttereként, és a más ügyekre vonatkozó határozatok hátrányos megkülönböztetés fennállását jelezhetik (lásd a C-167/04. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-8935. o.] 205. pontját).

234 A fentiekből következően a BA-CA által előterjesztett kifogásokat, és ezért a vizsgált jogalap második részét el kell utasítani.

c) A találkozó nyilvánosságával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított, harmadik részből

i) A felek érvei

235 A BA-CA előadja, hogy a megtámadott ítélet 506. pontjában az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy a kerekasztalok közismert jellegére tekintettel nem csökkentette vele szemben a bírság összegét.

- 236 Először is, az Elsőfokú Bíróság megsértette a bizonyítékok értékelésének elvét azzal, hogy nem vizsgálta érdemben a BA-CA által annak bizonyítására előterjesztett dokumentumokat, hogy a kerekasztalok célja és tartalma közismert volt.
- 237 Másodszor, az Elsőfokú Bíróság tévesen adta vissza a BA-CA tényekre vonatkozó előadását, mivel a BA-CA éppen hogy nem állította azt, hogy a kerekasztalok közismert jellege azok jogszerűségét bizonyítja.
- 238 Harmadszor, az Elsőfokú Bíróság túlmegy a támasztható követelmények mértékén annak feltételezésével, hogy a közvéleménynek pontosan ismernie kell a kerekasztalokon folytatott megbeszélések tartalmát ahhoz, hogy a bírságot csökkenteni lehessen.
- 239 A Bizottság úgy véli, hogy ezek az állítások elfogadhatatlanok, másodlagosan pedig megalapozatlanok. Úgy ítéli meg, hogy nincsen olyan ítélkezési gyakorlat, amely szerint a kartell résztvevői azt állapíthatják meg, hogy a magatartásuk azért megengedett, mert közismert. Ha ez így lenne, akkor elegendő lenne nyilvánosságra hozni bizonyos magatartásokat ahhoz, hogy így elkerülhető legyen a pénzbírság. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság egyértelművé teszi, hogy a közismertség nem döntő.

ii) A Bíróság álláspontja

- 240 Ami az első két érvet illeti, azokat el kell utasítani, mivel a BA-CA nem adta elő az annak vizsgálatához szükséges elemeket, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette-e a megtámadott ítélet 506. pontjában kifejtett megállapításaiban hivatkozott bizonyítékokat.

241 A harmadik állítással kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság nem azt állította, hogy a nyilvánosságnak pontos tudomással kellett bírnia a kartellekről, hanem csupán azt, hogy a kartellnek teljes kiterjedésében ismertnek kellett lennie a nyilvánosság előtt. Következésképpen az említett állítást, mint megalapozatlant, el kell utasítani.

242 A fentiekből következően a jelen jogalap harmadik részét el kell utasítani, és ennél fogva az enyhítő körülmények fennállásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra, nem megfelelő indokolásra és bizonyítékok elferdítésére alapított jogalapot is teljes egészében el kell utasítani.

3. Az engedékenységi közlemény megsértésére alapított jogalapról

243 Ez a jogalap lényegében két részre bontható.

a) Az első részről, amelyet arra alapítottak, hogy az Elsőfokú Bíróság nem megfelelően értékelt a Bizottság mérlegelési mozgásterét

i) A felek érvei

244 A BA-CA előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem megfelelően ítélte meg a Bizottságnak engedékenységi közlemény végrehajtására vonatkozó mérlegelési mozgásterét, sem pedig felülvizsgálati jogkörének korlátait.

245 Az engedékenységi közlemény D. szakasza ugyanis semmilyen mérlegelési jogkört nem biztosít a Bizottságnak azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a vállalkozás által szolgáltatott információk megkönnyítették-e a Bizottság munkáját, és hogy az együttműködő vállalkozással szemben csökkenteni kell-e a bírság összegét. A fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletre való hivatkozás sem alkalmas annak alátámasztására, hogy a Bizottság korlátlan mérlegelési jogkörrel rendelkezik. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 532. pontjában tett megállapításával ellentétben a vállalkozások együttműködésének értékelése az Elsőfokú Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörébe tartozik.

246 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az ÖVAG állításai tévesek.

ii) A Bíróság álláspontja

247 A jelen jogalap első részét mindenekelőtt el kell utasítani.

248 A fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 394. pontjában a Bíróság ugyanis kimondta, hogy a Bizottság mérlegelési jogkörrel bír annak megítélésében, hogy a vállalkozások által önként előterjesztett információk és dokumentumok megkönnyítették-e a munkáját, és az engedékenységi közlemény D. szakaszának (2) bekezdése alapján a vállalkozás esetében helye van-e a bírság csökkentésének.

249 Következésképpen az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 532. pontjában azt mondta ki, hogy az ilyen értékelés csupán korlátozott bírósági felülvizsgálat tárgyát képezi.

250 Ebből következően a vizsgált jogalap első részét mint megalapozatlant el kell utasítani.

b) Az engedékenységi közlemény alkalmazásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított második részről

i) A „hozzáadott értéket” képviselő együttműködésre vonatkozó követelménnyel kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított első kifogásról

– A felek érvei

251 Az RZB és a BA-CA lényegében azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 553. pontjában azt állapította meg, hogy a Bizottság a bírság összegének csökkentését attól teheti függővé, hogy az együttműködés képvisel-e „hozzáadott értéket”.

252 A BA-CA arra is hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság ennek a kritériumnak az alkalmazásakor megsértette az egyenlő bánásmód elvét. Ha tiszteletben tartották volna ezt az elvet, akkor nagyobb mértékben csökkenteni kellett volna a bírság összegét, mivel jelentősebb és jobb együttműködést tanúsított, mint más bankok.

– A Bíróság álláspontja

- 253 Mivel az első érv csupán az Elsőfokú Bíróság előtt előadott érv megismétlése, ezért a jelen fellebbezés keretében el kell utasítani.
- 254 A második érveléssel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a fellebbezés keretében a Bíróság felülvizsgálatának tárgya egyrészt az, hogy az Elsőfokú Bíróság milyen mértékben vette jogilag megalapozottan figyelembe a meghatározott magatartás súlyosságának az EK 81. cikk és az EK 82. cikk, valamint a 17. rendelet 15. cikke keretében történő értékelésének összes alapvető elemét, másrészt annak vizsgálata, hogy az Elsőfokú Bíróság figyelembe vette-e a bíróság megsemmisítése vagy csökkentése érdekében a felperes által előadott összes érvet (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 244. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 255 Ami viszont a bírságcsökkentés mértékét illeti, a Bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során nem helyettesítheti saját értékelésével az Elsőfokú Bíróságét (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 245. pontját).
- 256 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 553–557. pontjában megvizsgálta, majd megállapította, hogy a fellebbezők által bemutatott dokumentumok hozzáadott értéke nem indokolja a bírságok összegének jelentősebb csökkentését. Az ilyen tényértékelés az Elsőfokú Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik, és a Bíróság a jelen ítéletben már idézett ítélkezési gyakorlata szerint nem helyettesítheti azt a saját tényértékelésével.
- 257 Ezért ezt a kifogást a bírságcsökkentés felülvizsgálatára vonatkozó részében elfogadhatatlannak kell minősíteni.

ii) A vállalkozások együttműködése mértékének vizsgálata során elkövetett téves jogalkalmazásokra, az egyenlő bánásmód elvének, a bizalomvédelem elvének, a védelemhez való jogok tiszteletben tartásának a megsértésére és hiányos indokolásra alapított második kifogásról

258 A második kifogás lényegében hat részre osztható.

– A második kifogás első részéről

A felek érvei

259 Az ellentmondásos indokolásra alapított első érvével az RZB előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság elmulasztotta levonni a következtetést abból, hogy a Bizottságnak adott egyes válaszok nemcsak önkéntes jellegűek voltak (a megtámadott ítélet 542. pontja), de a tőlük kérteken felül szolgáltatott információkat (a megtámadott ítélet 552. pontja).

260 Második érvével az RZB arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet 541. pontjában kifejtett álláspont végső soron megengedi a Bizottságnak, hogy azoknak a vállalkozásoknak, amelyekről úgy gondolja, hogy kartellben vesznek részt, olyan, határozatlanul megfogalmazott tájékoztatáskérést küldjön, amely az arra nem válaszoló vállalkozások számára következményeket von maga után. Így a Bizottság egyszerű szabványkérdésekkel ellenállhatatlanul arra kényszerítheti a vállalkozásokat, hogy maguk ellen valljanak. Ez az érvelés a 374/87. sz., Orkem kontra Bizottság ügyben 1989. október 18-án hozott ítélet (EBHT 1989., 3283. o.) 32. pontjában foglaltak értelmében sérti a védelemhez való jogot.

- 261 Az RZB kifejti, hogy ezt az ítélkezési gyakorlatot nem kérdőjelezi meg a Bíróság C-301/04. P. sz., Bizottság kontra SGL Carbon ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletében [EBHT 2006., I-5915. o.] felállított szabály, mivel az ott felvetett problémák célirányosabbak és konkrétabbak voltak, mint a jelen ügyben.
- 262 A Bizottság szerint az RZB figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a Bizottság csak akkor veheti számításba az engedékenységi közlemény értelmében önkéntes együttműködésnek számító információkat, ha azok megkönnyítik a jogsértés megállapítására és szankcionálására irányuló feladatát, és valódi együttműködésnek minősülnek. Az RZB által nyújtott információk azonban csak a „Lombard-hálózat” történeti háttérét és a kartelltalálkozók tartalmát ismertették, amelyeknek a Bizottság már birtokában volt. Hiányzott tehát az elengedhetetlen „hozzáadott érték”.
- 263 A Bizottság másfelől hangsúlyozza, hogy a fellebbező megkérdésének időpontjában már tudomása volt arról, hogy a számos kerekasztal során valamennyi banki termékről tárgyaltak, és hogy a kerekasztalok hálózatot alkottak, és így a jogsértés háttere és ezáltal a vizsgálat tárgya egyértelműen meg volt határozva, különösen ami a kerekasztalokon részt vevő vállalkozásokat, a jogsértés jellegét és a megállapodások tárgyát illeti.
- 264 Végül a Bizottság kifejti, hogy a kérdések valamennyi rendszeresen megtartott kerekasztalra vonatkoztak, és így a vállalkozásoknak nem kellett kiválasztaniuk és értékelniük, hogy melyik találkozó minősülhet az EK 81. cikk megsértésének.

A Bíróság álláspontja

- 265 Ami az első érvet illeti, az Elsőfokú Bíróság az RZB állításával ellentétben nem mondott ellent önmagának, amikor a megtámadott ítélet 542. pontjában azt állapította meg, hogy „[a] [vitatott] határozat (546) preambulumbekzdéséből kitűnik [...], hogy

a Bizottság elismerte a titkos találkozók tartalmára vonatkozó kérdésekre adott válaszok önkéntes jellegét”, az ítélet 552. pontjában pedig azt, hogy „[a] Bizottság elismerte a [vitatott] határozat (553) preambulumbekzdésében, hogy a bankok a tényállásban önkéntesen szolgáltatták az információkérésben foglaltakon felüli információkat”.

266 Az első megállapítás ugyanis a Bizottság által 1998. szeptember 21-én a 17. rendelet 11. cikke (2) –(4) bekezdése szerinti eljárás során a bankokhoz intézett információkérés keretében előadott dokumentumok és információk közlésére vonatkozik.

267 A második megállapítás viszont a bankok által az előzetes eljárás során, de a fent említett információkérést követően előterjesztett közös beszámolóra vonatkozik.

268 Másfelől az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 545. pontjában jogosan állapította meg, hogy „ugyanaz lenne a helyzet [ezen] dokumentumok benyújtásának önkéntességével kapcsolatos eltérő értékelés esetén is”, mivel a Bizottság már engedélyezte a bírság 10%-os csökkentését.

269 Ebből következően a második kifogás első részének első érvét el kell utasítani.

270 A védelemhez való jog tiszteletben tartására vonatkozó második érveléssel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a védelemhez való jog tiszteletben tartása minden olyan eljárásban, amely szankció, különösen bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethet, a közösségi jog alapelvét képezi, amelyet a közigazgatási eljárás során is be kell tartani (lásd a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-5977. o.] 94. pontját).

- 271 Jóllehet a 17. rendelet 11. cikke (2) és (5) bekezdése hatékony érvényesülésének érdekében a Bizottságnak joga van a vállalkozást arra kötelezni, hogy közöljön vele minden szükséges információt azokról a tényekről, amelyekről tudomása lehet, és szükség esetén adja át az ezekhez kapcsolódó, birtokában lévő dokumentumokat akkor is, ha ezek vele vagy más vállalkozással szemben versenyellenes magatartás fennállását bizonyíthatják, az információkéréssel nem sértheti a vállalkozás védelemhez való jogát (a fent hivatkozott Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 34. pontja).
- 272 A jelen ügyben azonban elegendő azt megállapítani, hogy a Bizottság soha nem hozott „határozatot” a 17. rendelet 11. cikkének (2) és (5) bekezdése értelmében. Következésképpen el kell utasítani az arra alapított érvet, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 541. pontjában figyelmen kívül hagyta a fent hivatkozott Orkem kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet.
- 273 Ezért a második érvet és következtésképpen a második kifogás első részét teljes egészében el kell utasítani.

– A második kifogás második részéről, amelyet a közös beszámoló értékelése során elkövetett téves jogalkalmazásokra alapítottak

A felek érvei

- 274 Először is, az RZB és a BA-CA előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 556. pontjában azt állapította meg, hogy a versenyellenes magatartások kontextuális magyarázata nem tekinthető az eljárásban való együttműködésnek az engedékenységi közlemény értelmében, mivel a vállalkozások számára védekezési eszközt jelenthet. A BA-CA szerint nincsen olyan jogszabály,

amely szerint a felek által védekezésül felhasznált dokumentum nem adhat egyidejűleg olyan értékes és hasznos érdemi információkat a Bizottságnak, amelyek elősegíthetik a jogsértés megállapítását.

275 Másodsor, az RZB arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság elemzése hibás, mivel a Bizottság érvelése ellentétes saját döntéshozatali gyakorlatával. A felperes e tekintetben a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2006. C 298., 17. o.) II. A. fejezete 9. pontjának a) alpontjára és IV. fejezetére hivatkozik.

276 Harmadsor, a BA-CA azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt mondta ki, hogy a Bizottság a bankok önkéntes együttműködése hasznosságának értékelésekor figyelembe vehette azt a tényt, hogy ez utóbbiak nem nyújtották be a közös beszámolóval „a kerekasztalokra vonatkozó valamennyi dokumentumot”.

277 Szerinte nem létezik ilyen értelmű szabály. Ezenkívül a jogsértés terjedelmére tekintettel a BA-CA ezeket a dokumentumokat csak fokozatosan tudta volna előterjeszteni.

278 Negyedszer, a BA-CA arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet ellentmondásos. Annak ellenére ugyanis, hogy a közös beszámoló elősegítette a jogsértés megállapítását, az Elsőfokú Bíróság nem ítélte meg bírságcsökkentést a javára.

A Bíróság álláspontja

- 279 Az Elsőfokú Bíróság helyesen, téves jogalkalmazástól mentesen és ellentmondást nem tartalmazó indokolással állapította meg a megtámadott ítélet 554–558. pontjában, hogy a Bizottság jogosan nem tekintette „újaknak” a közös beszámoló mellékleteként benyújtott dokumentumokat, jogosan vette figyelembe „[az említett] melléklete[k] hiányosságát”, és azt, hogy „a bankok [a közös beszámolót] a kerekasztalokról alkotott saját elképzelésük bemutatására, tehát mint valamely védekezési eszközt használták fel”.
- 280 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a Bizottság e tekintetben mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amint az az engedékenységi közlemény D. szakasza (2) bekezdésének megfogalmazásából következik, és különösen a bevezető szavakból: „Ilyen lehet különösen az az eset [...]” (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 394. pontja).
- 281 Ezenfelül és főképp, az engedékenységi közlemény alapján engedélyezett csökkentés csak akkor indokolt, ha az átadott információk és általában az érintett vállalkozás magatartása e tekintetben valódi együttműködést jelentenek a részéről (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 395. pontja).
- 282 Az együttműködés fogalmából következik – mint azt az engedékenységi közlemény szövege, különösen a bevezetője és D. szakaszának (1) bekezdése nyilvánvalóvá teszi –, hogy e közlemény alapján csak akkor lehet csökkentést engedélyezni, ha az érintett vállalkozás magatartása az együttműködés szellemiségéről tanúskodik (a fenti 91. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 396. pontja).

283 Ahogyan azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 554–557. pontjában megállapította, mivel az RZB és a BA-CA által előterjesztett közös beszámoló hiányos és megerősítő jellegű volt, és nem képviselt „hozzáadott értéket”, nem hozhatják fel a javukra az ilyen magatartást.

284 Ezért e második kifogás második részét el kell utasítani.

– A második kifogás harmadik részéről, amelyet az egyenlő bánásmód megsértésére, valamint az annak megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy az RZB elismerte a jogsértés versenykorlátozó célját

A felek érvei

285 Az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 559. pontjában figyelmen kívül hagyta a beismerése különleges értékét, jóllehet a Bizottság kifejezetten erre hivatkozással érvelt úgy, hogy nem szükséges a kerekasztalok konkrét hatását megvizsgálni.

286 Az említett 559. pontban kifejtett elemzés sérti az egyenlő bánásmód elvét, mivel az RZB-t beismerése ellenére ugyanúgy kezelték, mint a többi bankot. Az RZB kéri a Bíróságtól, hogy javítsa ki az Elsőfokú Bíróság tévedését, és úgy véli, hogy indokolt a bírság összegének legalább 10%-os csökkentése.

287 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a vitatott határozat 426. pontjában már kifejtette és bizonyította, hogy a kerekasztalok a verseny korlátozására irányulnak, és a beismerés ehhez nem nyújtott többletet.

A Bíróság álláspontja

288 Az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy a megtámadott ítélet 559. pontjában azt állapította meg, hogy „[a] Bizottság feladata [...] minden egyes esetben annak értékelése, hogy az ilyen beismerés ténylegesen megkönnyítette-e a munkáját”.

289 Amint ugyanis a jelen ítélet 248. pontjában megállapításra került, a Bizottság a vállalkozások eljárásban tanúsított együttműködésének megítélése tekintetében széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik.

290 Ezenkívül, mivel a beismerés nem könnyítette meg a Bizottság munkáját, csupán – amint azt az Elsőfokú Bíróság megállapította – saját megállapításait erősítette meg, az RZB-nek az egyenlő bánásmód elve megsértésére alapított érvének nem adható hely.

291 Következésképpen e második kifogás harmadik érvét el kell utasítani.

– A második kifogás negyedik részéről, amelyet az RZB együttműködésének értékére vonatkozó bizonyítási teher megfordítására és a bizalomvédelem elvének megsértésére alapítottak

A felek érvei

292 Az RZB azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság megfordította a bizonyítási terhet azzal, hogy a megtámadott ítélet 546–551. pontjában azt mondta ki, hogy ahhoz, hogy

a fellebbező több mint 10%-os bírságcsökkenésben részesüljön, bizonyítania kellett volna, hogy a Bizottság az előterjesztett bizonyítékok nélkül nem tudta volna bebizonyítani a jogsértést.

293 Egyrészt ez az elemzés ellentétes az engedékenységi közlemény D. szakaszának (2) bekezdésének második francia bekezdésével, és következésképpen sérti a bizalomvédelem elvét. Másrészt az említett elemzés nem egyeztethető össze a Bizottság arra vonatkozó kötelezettségével, hogy a közigazgatási eljárásokban a kedvező és a terhelő tényelemeket is megállapítsa.

294 A Bizottság szerint az RZB állításai tévesek. Kifejti, hogy az engedékenységi közlemény D. szakasza (2) bekezdésének második francia bekezdése szerint az előterjesztett bizonyítékoknak hozzá kell járulniuk a jogsértés fennállásának megerősítéséhez. A Bizottság viszont az ellenőrzéseket követően már rendelkezett az alapvető tények megállapításához szükséges dokumentumokkal, és ezért saját maga teremtette elő a jogsértésre vonatkozó bizonyítékokat. Ezt a bizonyítékot az RZB nem cáfolta.

A Bíróság álláspontja

295 A megtámadott ítélet 551. pontjában az Elsőfokú Bíróság azt mondta ki, hogy „a felperesek nem bizonyították, hogy az információkérésre válaszul bemutatott dokumentumokra azért volt szükség, hogy lehetővé tegyék a Bizottság számára a lényegesebb kerekasztalok azonosítását, sem azt, hogy a hiányukban az ellenőrzések során szerzett bizonyítékok elégtelenek lettek volna a jogsértés lényegének bizonyításához és a bírságot megállapító határozat elfogadásához”.

296 Amennyiben az RZB érvelése az Elsőfokú Bíróság tényértékelésének megkérdőjelezésére irányul, úgy a jelen fellebbezési eljárásban elfogadhatatlan.

297 A bizonyítási teher állítólagos megfordításával kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy bár a Bizottság köteles megindokolni, hogy miért gondolja úgy, hogy a vállalkozások által az engedékenységi közlemény keretében szolgáltatott információk olyan hozzájárulást jelentenek, amely indokolja vagy nem indokolja a kiszabott bírság csökkentését, mégis a Bizottság határozatát e tekintetben megtámadni kívánó vállalkozásoknak kell bizonyítaniuk, hogy az általuk önkéntesen szolgáltatott ilyen információk hiányában a Bizottság nem tudta volna a jogsértés lényeges elemeit bizonyítani, és így bírságkiszabó határozatot sem tudott volna elfogadni.

298 Ilyen feltételek mellett az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 551. pontjában jogosan állapította meg hallgatólagosan azt, hogy a fellebbezőknek ilyen bizonyítékot kellett volna szolgáltatniuk.

299 Következésképpen a második kifogás negyedik részét el kell utasítani.

– A második kifogás ötödik részéről, amelyet az Elsőfokú Bíróságnak a BA-CA által közölt további dokumentumok értékére vonatkozó elemzésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ellentmondásos indokolásra alapítottak

A felek érvei

300 A BA-CA lényegében az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 560–563. pontjában foglalt értékelését vitatja, amely 33, több mint 10 000 oldalnyi, a BA-CA által a Bizottságnak megküldött dokumentumot tartalmazó iratgyűjtőre vonatkozik.

- 301 Először is a BA-CA azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság leértékelte az általa tanúsított együttműködést azzal, hogy megszigorította a bírságcsökkentésre vonatkozó követelményeket. Különösen azt bírálja, ahogyan az Elsőfokú Bíróság az ezeknek a dokumentumoknak és a közös beszámolónak tulajdonítandó értéket összehasonlította.
- 302 Másodszor a fellebbező arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság indokolása ellentmondásos, mivel a közös beszámoló alapján új dokumentumok hiányában elutasítja a bírság csökkentését, miközben azt állapítja meg, hogy a fellebbező az önkéntes iratszolgáltatás keretében 10 000 oldalnyi új dokumentumot közölt, amelynek egy részét vitathatatlanul felhasználták a vitatott határozat keretében.
- 303 A Bizottság szerint ez az érv elfogadhatatlan, mivel az Elsőfokú Bíróság előtt előadott érv megismétlése. Ezenkívül hangsúlyozza, hogy az a tény, hogy újak a dokumentumok, azaz korábban nem terjesztették elő őket, önmagában még nem jelenti azt, hogy az együttműködés szempontjából hasznos hozzájárulásnak minősülnek.

A Bíróság álláspontja

- 304 Az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot azzal, hogy a megtámadott ítélet 560. pontjában azt mondta ki, hogy „[...] a kiegészítő dokumentumoknak a bankok egyike által történő benyújtása csak akkor indokolja a későbbiekben e bankkal szemben kiszabott bírság egyedi csökkentését, ha ez az együttműködés a vállalkozások által közösen előterjesztettekhez képest ténylegesen új és hasznos elemeket szolgáltatott”.
- 305 Amint ugyanis az a jelen ítélet 281–283. pontjában is szerepel, az engedékenységi közlemény alapján engedélyezett csökkentés csak akkor indokolt, ha az átadott

információ valódi együttműködést jelent a vállalkozás részéről, mivel a bíróság méréséklésének az a célja, hogy kárpótolja a vállalkozást a közigazgatási eljárás során nyújtott közreműködésért, amely lehetővé tette a Bizottság számára, hogy kisebb nehézség árán állapítsa meg a jogsértést.

306 Minthogy megállapítást nyert, hogy a BA-CA által előadott dokumentumok a közös számlával szolgáltatott információkhoz képest nem minősülnek új és hasznos elemnek, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 562. pontjában jogosan ítélte meg úgy, hogy a Bizottság nem volt köteles arra, hogy a BA-CA tekintetében ezen a címen tovább csökkentse a bíróságot.

307 Ebből következően a második kifogás ötödik részét el kell utasítani.

– A második kifogás hatodik részéről, amelyet a BA-CA által a kifogásközlésre adott válaszok figyelmen kívül hagyására alapítottak

A felek érvei

308 A BA-CA vitatja az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 564. pontjában kifejtett értékelését, miszerint a Bizottságnak az együttműködés címén nem kellett volna figyelembe vennie a kifogásközlésre adott válaszát.

309 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a BA-CA állítása téves.

A Bíróság álláspontja

- 310 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a kifogásközlés olyan eljárási és előkészítő dokumentum, amely a védelemhez való jog hatékony gyakorlásának biztosítása érdekében behatárolja a Bizottság által indított közigazgatási eljárás tárgyát, ezáltal megakadályozva utóbbit abban, hogy az érintett eljárást befejező határozatában más kifogásokra hivatkozzon (lásd különösen a 142/84. és 156/84. sz., *British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság egyesített ügyekben* 1986. június 18-án hozott végzés [EBHT 1986., 1899. o.] 13. és 14. pontját). E kifogásközlés tehát természetéből adódóan előzetes jellegű, és azt a Bizottság a felek által válaszul előterjesztett észrevételek és más ténymegállapítások alapján később elvégzett értékelés során módosíthatja (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott *SGL Carbon kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet 62. pontját).
- 311 A Bizottságnak ugyanis a közigazgatási eljárás teljes egészéből eredő bizonyítékokat figyelembe kell vennie azon kifogások figyelmen kívül hagyása céljából, amelyek megalapozatlanok, illetve az általa fenntartott kifogásokat alátámasztó érvelés mind tárgyi, mind jogi szempontból való kiigazítása vagy kiegészítése céljából. Így a kifogásközlés egyáltalán nem akadályozza meg a Bizottságot abban, hogy módosítsa álláspontját az érintett vállalkozások javára (lásd a fent hivatkozott *British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság egyesített ügyekben* hozott végzés 13. pontját).
- 312 Nem zárható ki, hogy a vállalkozások a kifogásközlést követően és különösen a kifogásközlésre adott válaszukban olyan meghatározó információkat nyújthatnak a Bizottságnak, amelyek indokolják a bíróságnak az engedékenységi közlemény alapján történő csökkentését.
- 313 E tekintetben viszont az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 564. pontjában hallgatólagosan azt állapította meg, hogy a jelen ügyben a BA-CA kifogásközlésre adott válaszával kapcsolatban nem ez a helyzet.

- 314 Ilyen feltételek mellett, mivel a BA-CA nem állította, hogy az Elsőfokú Bíróság e tekintetben elferdítette volna a bizonyítékokat, a második kifogás hatodik részét és következésképpen a második kifogást és a második részt teljes egészében el kell utasítani.
- 315 A fentiekből következően az engedékenységi közlemény megsértésére alapított jogalap részben megalapozatlan, részben pedig elfogadhatatlan, és azért teljes egészében el kell utasítani.

C – A meghallgatáshoz való jog Elsőfokú Bíróság általi megsértésére alapított jogalapról

a) A felek érvei

- 316 A BA-CA előadja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe a meghallgatáshoz való jogát, amikor elutasított egy tanúkihallgatás iránti indítványt.
- 317 A Bizottság arra hivatkozik, hogy az Elsőfokú Bíróság nem köteles minden bizonyítási indítványnak helyt adni, ha az – mint a jelen ügyben is – a tényállás felderítése szempontjából nem releváns.

b) A Bíróság álláspontja

- 318 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a megtámadott ítélet 563. pontjában az Elsőfokú Bíróság azért nem adott helyt egy tanúkihallgatás iránti kérelemnek, mert „e bizonyítási indítvány közvetlenül nem releváns az [előterjesztett] dokumentumok hasznosságának értékelése tekintetében”.

- 319 Emlékeztetni kell arra, hogy egyedül az Elsőfokú Bíróság dönthet az előtte folyamatban lévő ügyel kapcsolatban a rendelkezésére álló információk kiegészítésének esetleges szükségességéről (lásd különösen a C-57/00. P. sz. és C-61/00. P. sz., Freistaat Sachsen és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-9975. o.] 47. pontját, valamint a C-136/02. P. sz., Mag Instrument kontra OHIM ügyben 2004. október 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-9165. o.] 76. pontját).
- 320 Még ha a keresetlevélben megfogalmazott, tanúkihallgatásra irányuló indítvány tartalmaz is indokolást, a jogvita tárgyát és a megnevezett tanú kihallgatásának szükségességét illetően az Elsőfokú Bíróságnak kell értékelnie az indítvány helytállóságát (lásd a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 68. pontját).
- 321 A fellebbezési szakban a fellebbező nem terjesztett elő arra vonatkozó bizonyítékot, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a meghallgatáshoz való jogát azáltal, hogy nem hallgatta ki ezt a tanút, jóllehet a BA-CA megválaszolhatta az Elsőfokú Bíróság által feltett kiegészítő kérdéseket.
- 322 Ebből következően a vizsgált jogalapot el kell utasítani.

D – Az arra alapított jogalapról, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a bíróság szintjének meghatározására vonatkozó indokolási kötelezettségét, valamint a meghallgatáshoz való jogot

a) A felek érvei

- 323 A BA-CA azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 566. pontjában az indokolási kötelezettségét megsértve és anélkül gyakorolta korlátlan felülvizsgálati jogkörét, hogy lehetőséget adott volna a bíróság meghatározásával érintett vállalkozások meghallgatására.

- 324 Kifejti, hogy a jelen ügyben nem teljesülnek azok a feltételek, amelyek alapján a Bíróság a C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítéletben (EBHT 2007., I-1331. o.) elutasította az erre vonatkozó kötelezettségek fennállását.
- 325 A BA-CA különösen azt emeli ki, hogy a bankokkal szemben 2002-ben kiszabott bírság a Bizottság által valaha kiszabott bírságok közül a hatodik legmagasabb összegű volt, és az Elsőfokú Bíróság négy évvel később tévesen minősítette „nem túl magasnak”.
- 326 A Bizottság rámutat arra, hogy a megtámadott ítélet 566. pontjában kifejtett megállapítások csupán kiegészítő és lezáró jellegűek, és az Elsőfokú Bíróság értékelését tartalmazzák.

b) A Bíróság álláspontja

- 327 E tekintetben előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy védelemhez való jog tiszteletben tartása minden olyan eljárásban, amely szankció, különösen bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethet, a közösségi jog alapelvét képezi, amit a Bíróság ítélkezési gyakorlatában számos ízben hangsúlyozott (a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 68. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 328 A fellebbezés keretében a Bíróság felülvizsgálatának tárgya egyrészt az, hogy az Elsőfokú Bíróság hogyan vette jogilag megalapozottan figyelembe a meghatározott magatartás súlyosságának az EK 81. cikk és az EK 82. cikk, valamint a 17. rendelet 15. cikke keretében történő értékelésének összes alapvető elemét, másrészt annak vizsgálata, hogy az Elsőfokú Bíróság figyelembe vette-e a bírság megsemmisítése vagy csökkentése érdekében a felperes által előadott összes érvet (a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 69. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

329 Anélkül, hogy dönteni kellene arról, hogy a közösségi bíróság köteles lett volna-e a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlását megelőzően felhívni a fellebbezőt a bíróság összegének esetleges módosításával kapcsolatos észrevételeinek megtételére, meg kell jegyezni, hogy a BA-CA hatékonyan előadhatta álláspontját.

330 Amint ugyanis arra a főtanácsnok indítványa 519. és azt követő pontjaiban rámutatott, a BA-CA által megfogalmazott hat jogalap közül négy a kiszabott bírság összegének csökkentésére irányult. Ezek a jogalapok különösen arra vonatkoztak, hogy a Bizottság hogyan minősítette a jogsértést, az enyhítő körülmények fennállását és a fellebbező által az eljárásban tanúsított együttműködést.

331 Az Elsőfokú Bíróság továbbá számos kérdést tett fel a BA-CA-nak az enyhítő körülmények fennállására és az eljárásban tanúsított együttműködésére vonatkozóan.

332 Végül meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 216–571. pontjában nagyon részletesen vizsgálta a bírság összegének meghatározására vonatkozó releváns elemeket.

333 Ebből következően a jogalapot el kell utasítani.

334 A fenti megfontolásokból következően a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

335 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amely ugyanezen szabályzat 118. cikke értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az Erstét, az RZB-t, a BA-CA-t és az ÖVAG-ot, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Bíróság a fellebbezéseket elutasítja.**

- 2) **A Bíróság az Erste Group Bank AG-t, korábban Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG, a Raiffeisen Zentralbank Österreich AG-t, a Bank Austria Creditanstalt AG-t és az Österreichische Volksbanken AG-t kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások

Tartalomjegyzék

I	– Jogi háttér	I - 8823
	A – A 17. rendelet	I - 8823
	B – Az iránymutatás	I - 8825
	C – Az engedékenységi közlemény	I - 8826
II	– A jogvita előzményei és a vitatott határozat	I - 8828
III	– Az Elsőfokú Bírósághoz benyújtott kereset és a megtámadott ítélet	I - 8835
IV	– A felek kérelmei	I - 8836
V	– A megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló jogalapok	I - 8839
VI	– A fellebbezésekről	I - 8841
	A – Az EK 81. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított jogalapokról	I - 8842
	1. A tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltétel értékelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított jogalapról	I - 8842
	a) Az első részről, amelyet az annak megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy a nemzeti terület egészét lefedő kartell alkalmas arra, hogy érzékelhetően érintse a tagállamok közötti kereskedelmet	I - 8842
	i) A felek érvei	I - 8842
	ii) A Bíróság álláspontja	I - 8844
	b) Az arra alapított második részről, hogy az Elsőfokú Bíróság annak megállapításával, hogy a Bizottság átfogóan vizsgálhatta a kerekasztalok határokon átnyúló hatásait, valamint a releváns piac meghatározásának téves, nem elegendő és ellentmondásos vizsgálatával tévesen alkalmazta a jogot	I - 8847
	i) A felek érvei	I - 8847
	ii) A Bíróság álláspontja	I - 8848
	– Az arra alapított kifogásról, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az ítélkezési gyakorlatot	I - 8848

– Arról a kifogásról, amely szerint az Elsőfokú Bíróságnak a releváns piac meghatározására vonatkozó vizsgálata téves, nem elegendő és ellentmondásos	I - 8850
c) A harmadik részről, amely szerint nem bizonyították azt, hogy a kartell érzékelhetően befolyásolta a Közösségen belüli kereskedelmet	I - 8851
i) A felek érvei	I - 8851
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8851
2. A jogsértés miatti felelősség megállapításával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított jogalapról	I - 8852
a) A felek érvei	I - 8852
b) A Bíróság álláspontja	I - 8854
B – A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megsértésére alapított jogalapokról	I - 8856
1. A jogsértés súlyának megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazás	I - 8856
a) Az iránymutatásnak nem megfelelő értékelésre alapított, első részről	I - 8857
i) A felek érvei	I - 8857
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8857
b) A jogsértés jellegére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, második részről	I - 8858
i) A felek érvei	I - 8859
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8860
c) A harmadik részről, amelyet a „jogsértés piacra gyakorolt konkrét hatásával” kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak	I - 8862
i) A felek érvei	I - 8862
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8863
d) „Az érintett piac földrajzi kiterjedésének” értékelésére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, negyedik részről	I - 8864
i) A felek érvei	I - 8864
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8864
	I - 8913

- e) Az ötödik részről, amelyet az eljárások szelektív jellegének a jogsértés minősítésére gyakorolt hatásai megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és az indokolási kötelezettség megsértésére alapítottak I - 8865
- i) A felek érvei I - 8865
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8866
- f) A hatodik részről, amelyet arra alapítottak, hogy elmaradt a jogsértés súlyának átfogó vizsgálata I - 8868
- i) A felek érvei I - 8868
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8868
- g) A hetedik részről, amelyet az azzal kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy a Bizottság a fellebbezőket a jogsértések alapján különböző kategóriákba sorolta I - 8870
- i) A felek érvei I - 8870
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8875
2. Az enyhítő körülmények fennállásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra, indokolási kötelezettség megsértésére és bizonyítékok elferdítésére vonatkozó jogalapról I - 8881
- a) Az ÖVAG passzív magatartásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra, elferdítésre és ellentmondásos indokokra alapított, első részről I - 8882
- i) A felek érvei I - 8882
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8883
- b) A hatóságoknak a banki kerekasztalokon való részvételére vonatkozó téves jogalkalmazásra alapított, második részről I - 8886
- i) A felek érvei I - 8886
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8887
- c) A találkozók nyilvánosságával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított, harmadik részről I - 8888
- i) A felek érvei I - 8888
- ii) A Bíróság álláspontja I - 8889
3. Az engedékenységi közlemény megsértésére alapított jogalapról I - 8890

a) Az első részről, amelyet arra alapítottak, hogy az Elsőfokú Bíróság nem megfelelően értékelte a Bizottság mérlegelési mozgásterét	I - 8890
i) A felek érvei	I - 8890
ii) A Bíróság álláspontja	I - 8891
b) Az engedékenységi közlemény alkalmazásával kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított második részről	I - 8892
i) A „hozzáadott értéket” képviselő együttműködésre vonatkozó követelménnyel kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított első kifogásról.	I - 8892
– A felek érvei	I - 8892
– A Bíróság álláspontja	I - 8893
ii) A vállalkozások együttműködése mértékének vizsgálata során elkövetett téves jogalkalmazásokra, az egyenlő bánásmód elvének, a bizalomvédelem elvének, a védelemhez való jogok tiszteletben tartásának a megsértésére és hiányos indokolásra alapított második kifogásról.	I - 8894
– A második kifogás első részéről	I - 8894
A felek érvei	I - 8894
A Bíróság álláspontja	I - 8895
– A második kifogás második részéről, amelyet a közös beszámoló értékelése során elkövetett téves jogalkalmazásokra alapítottak	I - 8897
A felek érvei	I - 8897
A Bíróság álláspontja	I - 8899
– A második kifogás harmadik részéről, amelyet az egyenlő bánásmód megsértésére, valamint az annak megítélésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapítottak, hogy az RZB elismerte a jogsértés versenykorlátozó célját	I - 8900
A felek érvei	I - 8900
A Bíróság álláspontja	I - 8901
– A második kifogás negyedik részéről, amelyet az RZB együttműködésének értékére vonatkozó bizonyítási teher megfordítására és a bizalomvédelem elvének megsértésére alapítottak	I - 8901

A felek érvei	I - 8901
A Bíróság álláspontja	I - 8902
– A második kifogás ötödik részéről, amelyet az Elsőfokú Bíróságnak a BA-CA által közölt további dokumentumok értékére vonatkozó elemzésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ellentmondásos indokolásra alapítottak	I - 8903
A felek érvei	I - 8903
A Bíróság álláspontja	I - 8904
– A második kifogás hatodik részéről, amelyet a BA-CA által a kifogásközlésre adott válaszok figyelmen kívül hagyására alapítottak	I - 8905
A felek érvei	I - 8905
A Bíróság álláspontja	I - 8906
C – A meghallgatáshoz való jog Elsőfokú Bíróság általi megsértésére alapított jogalapról	I - 8907
a) A felek érvei	I - 8907
b) A Bíróság álláspontja	I - 8907
D – Az arra alapított jogalapról, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a bírság szintjének meghatározására vonatkozó indokolási kötelezettségét, valamint a meghallgatáshoz való jogot	I - 8908
a) A felek érvei	I - 8908
b) A Bíróság álláspontja	I - 8909
VII – A költségekről.	I - 8911